

สรุปผลที่ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรมหลักสูตร STRONG NESDC 2567
ภายใต้หัวข้อเรื่อง สิ่งที่ได้เรียนรู้จากการศึกษาดูงาน ณ วังวรดิศ ในวันที่ 10 มกราคม 2567

ประมวลรายงานสรุปของผู้เข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นกลุ่มข้าราชการใหม่ (Future Team 11)
เรียงตามลำดับการส่งข้อมูล) ได้แก่

1. นายวิศรุต สีหามาตย์ (สพก.)
2. นางสาววันวิสา กุฑทพันธ์ (สพก.)
3. นางสาวบุญสิตาวรรณ ดวงมณี (สพก.)
4. นายบุญญรัตน์ คงรวมญาติ (กพม.)
5. นายฤชากร ทองฉิม (กทว.)
6. นางสาวศศิธร จินประสม (ปมค.)
7. นายมนตรี ภูศรีโสม (กขส.)
8. นายรัฐกร สวัสดิ์แดง (กศว.)
9. นายจักรกวิทย์ เปี่ยมวรการุณย์ (กศว.)
10. นายภูวไนย ไทยถาวร (กปผ.)
11. นายณัฐกนก กาศลังกา (กมส.)
12. นายธัญ ธรรมเสถียร (กมส.)
13. นายฟาร์รุต แวดอเลาะ (กพท.)
14. นายสิริวิทย์ สิงห์พันธุ์ (กขส.)
15. นายเอกพล เรียนเขมะนิยม (กคพ.)
16. นางสาวสติมา เฉลิมมิตร (กพข.)
17. นางสาวพลอยจันทร์ ทองธรรมชาติ (สสท.)
18. นางสาวกมลชนก มั่นทอง (กคพ.)
19. นายศาสตรา บุญล้อม (กศว.)
20. นางสาวณัฐนิชา มุสิกะสังข์ (กคพ.)
21. นางสาวพิมพ์นารา นาคฉัตรีย์ (กพท.)
22. นางสาวแทนหทัย พงศ์วิริยะศิริ (กยภ.)
23. นางสาวปณรต วิทยาคม (กพม.)
24. นายจักรพันธ์ จำปาแก้ว (กมส.)
25. นางสาวพรพิมล โสริกุล (กคพ.)
26. นายพริษฐ์พร โพธิ์ศรี (กพข.)
27. นางสาวพิมพ์วิภา ชูสุวรรณ (กยภ.)
28. นายพงศกร ศิริสิงห์อำไพ (กคพ.)
29. นางสาววรรณพร ภัทรธรรมกุล (กสท.)
30. นางสาววิภา หาญสกุลเจริญชัย (กทว.)
31. นายสมัชชัย สุขใส (กคพ.)

หมายเหตุ รายชื่อที่ไม่ได้ส่ง : นางสาวนิจจารีย์ ขามเทศทอง (กตส.) นายสหฤทธิ หมดหลี (กคพ.)
นางสาวณัฐนิชา มุสิกะสังข์ (กคพ.) นางสาวชลิดา มะโนมัย (กยป.) และนางสาววิชยา แก้วศรีจันทร์ (กยป.)
นางสาวธนพร พรสุทธิพันธุ์ (กยป.)

สิ่งที่ได้เรียนรู้จากการศึกษาดูงาน ณ วังวรดิศ

รากฐานการสร้างชาติของแต่ละชนชาติล้วนเกิดจากศรัทธาอันหนึ่งอันเดียวกันของชุมชนของแต่ละสังคม รากฐานของการเป็นข้าราชการที่ดีต้องคำนึงถึงหน้าที่ความรับผิดชอบ และปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย เพื่อให้เกิดความสำเร็จขององค์กร ประการที่สำคัญที่สุดที่ต้องพึงไว้เป็นที่ตั้งคือ เพื่อให้เกิดประโยชน์สุขแก่ประชาชน ซึ่งสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ องค์ปฐมเสนาบดีกระทรวงมหาดไทย และบุคคลสำคัญของโลกคนแรกของประเทศไทย ทรงดำรงตนเป็นข้าราชการที่ทำทุ่มเทกายใจ ให้กับงานราชการไม่ว่าในขณะที่ยังดำรงตำแหน่งใดก็ตาม

จากการศึกษาดูงาน ณ วังวรดิศ ซึ่งเป็นวังที่สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ได้รับพระราชทาน สร้างจากพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ของสมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง และพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ผู้ศึกษาดูงานซึ่งเป็นกลุ่มข้าราชการใหม่ (Future Team 11) ได้รับฟังบรรยายเรื่องการเป็นข้าราชการที่ดีและการครองตนในการเป็นข้าราชการที่ดี และประวัติสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ จากหม่อมหลวงปนัดดา ดิศกุล อดีตปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีผู้ซึ่งเป็นหลานของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ซึ่งผู้รับฟังบรรยายได้รับความรู้เกี่ยวกับประวัติของวังวรดิศ และกรมพระยาดำรงราชานุภาพ ในหลายแง่มุมที่ไม่สามารถหาอ่านหรือเรียนรู้ได้จากที่ใด ซึ่งกระผมซึ่งเป็นหนึ่งในผู้ศึกษาดูงาน ขอยกตัวอย่างเรื่องราวที่หม่อมหลวงปนัดดา ดิศกุล ได้ถ่ายทอดให้ฟัง ซึ่งเป็นเรื่องราวที่กระผมประทับใจ 1 เรื่อง คือ เรื่องความรักและความเป็นห่วงของกรมพระยาดำรงราชานุภาพ ที่มีต่อลูกศิษย์หรือญาติสนิทมิตรสหายของพระองค์ ซึ่งหม่อมหลวงปนัดดา ดิศกุล ได้ถ่ายทอดให้ฟังว่า หลังช่วงเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 การเดินทางเข้าพบกรมพระยาดำรงราชานุภาพ ณ วังวรดิศ หรือการเข้าพบเจ้านายท่านเป็นเรื่องที่ยากลำบาก เนื่องจากรัฐบาลสมัยนั้น ได้มีการตั้งหน่วยงานพิเศษที่ชื่อว่า secret police ขึ้นมาตรวจสอบประชาชนว่ามีความกระด้างกระเดื่องต่อรัฐบาลสมัยนั้นหรือไม่ โดยลูกศิษย์และญาติมิตรซึ่งรักและเคารพต่อกรมพระยาดำรงราชานุภาพ จะต้องถูกจอดชื่อเพื่อรายงานต่อรัฐบาล ณ บริเวณทางเข้าวังถนนหลานหลวง เมื่อความทราบถึงกรมพระยาดำรงราชานุภาพจึงรับสั่งมิให้เข้าเฝ้า แต่กลุ่มลูกศิษย์และญาติมิตรก็มีละความพยายามได้เปลี่ยนทางเข้าออกมาทางหลังวังวรดิศ กรมพระยาดำรงราชานุภาพจึงตัดสินใจพระทัยว่า เพื่อมิให้ผู้อื่นต้องมาเดือดร้อนเพราะความรักที่มีต่อพระองค์และต้องการหลีกเลี่ยงให้พ้นจากเรื่องการเมืองอีกประการหนึ่ง จึงได้เสด็จประทับยังเมืองปิ่น (ขณะนั้นอยู่ภายใต้การปกครองของอังกฤษ) จนกระทั่งเข้าสู่สงครามโลกครั้งที่ 2 นอกจากเรื่องนี้ยังมีอีกหลายเรื่องที่กระผมประทับใจแต่หากให้เล่าคงไม่สามารถเล่าหมดได้ นอกจากจะได้รับฟังการบรรยายจากหม่อมหลวงปนัดดา ดิศกุลแล้ว ผู้เข้าศึกษาดูงานยังได้ชื่นชมชมภานในวังวรดิศ และได้รับฟังบรรยายจากวิทยากรในห้องต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นห้องที่กรมพระยาดำรงราชานุภาพสิ้นพระชนม์ ห้องทรงอักษร ทางขึ้นห้องประชุมลับ แต่ห้องที่กระผมประทับใจที่สุดคือห้องพระ ซึ่งได้ประดิษฐานพระบรมอัฐิของ รัชกาลที่ 1 รัชกาลที่ 2 รัชกาลที่ 4 และรัชกาลที่ 5 ไว้ในห้องนั้น ซึ่งถือว่าเป็นห้องที่มีความสำคัญที่สุดในวังวรดิศ

สำหรับกระผมการศึกษาดูงาน ณ วังวรดิศ มิใช่เพียงการทัศนศึกษาหรือดูงานปกติเท่านั้น แต่เป็นการเรียนรู้และรับฟังเรื่องการครองตน ครองคน ครองงาน ของบุคคลที่สำคัญผู้ซึ่งได้รับการยกย่องเป็นบุคคลสำคัญของโลกคนแรกของประเทศไทย ซึ่งข้าราชการที่ดีควรยึดถือไว้ให้สมกับคำที่ว่า “ข้าราชการคือ ข้าของประชาชน”

สิ่งที่ได้เรียนรู้จากการศึกษาดูงาน ณ วัดวรดิศ

วัดวรดิศเป็นสถานที่ประทับของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ซึ่งเป็นพระอนุชาของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และเป็นต้นตระกูลของหม่อมหลวงปนัดดา ดิศกุล ผู้บรรยาย โดยวัดวรดิศเป็นสถานที่ซึ่งเกี่ยวข้องกับหลายเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ไทย ตั้งแต่ครั้งสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพทรงดำรงตำแหน่งทางราชการเป็นผู้บัญชาการทหารบก การค้าขายกับพ่อค้าชาวจีน เหตุการณ์ในช่วงการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์สู่การปกครองแบบประชาธิปไตย นำโดยคณะราษฎร อันทำให้สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรง-ราชานุภาพ เสด็จจากวัดวรดิศไปประทับที่เกาะปันง ประเทศมาเลเซีย ไปจนถึงเรื่องราวในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2

ผู้บรรยายได้เล่าเรื่องราวต่าง ๆ ผ่านการเชื่อมโยงกับสถานที่หรือสิ่งของภายในวัง ฯ และเล่าถึงเรื่องราวที่น่าสนใจ อาทิ สาเหตุของการสร้างพระบรมรูปทรงม้า รวมถึงความสัมพันธ์กับผู้คนร่วมสมัยที่เดินทางมายังวัดวรดิศ อาทิ การปฏิเสธการรับพระราชทานเงินบำนาญสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์

ในปัจจุบันวัดวรดิศถูกเปลี่ยนสถานะเป็นพิพิธภัณฑ์ซึ่งรักษาเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ไว้ ทำให้พิพิธภัณฑ์วัดวรดิศมีบทบาทสำคัญอย่างน้อย 3 ประการคือ การรักษาไว้ซึ่งสถานที่ที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ โดยวัดวรดิศได้รักษาไว้ซึ่งสถาปัตยกรรมแบบเยอรมัน สิ่งของภายในอาคาร รวมทั้งอัฐิของพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช และพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย และมีการจัดหาผู้บรรยายเรื่องราวในพิพิธภัณฑ์ ทั้งยังเป็นพื้นที่สีเขียวท่ามกลางบริเวณโดยรอบที่เปลี่ยนแปลงไปสู่การเป็นเมืองและศูนย์ราชการ อีกทั้งยังมีการจัดตั้งหอสมุดดำรงราชานุภาพโดยมีการดูแลร่วมกับกรมศิลปากร เพื่อเป็นแหล่งข้อมูลความรู้แก่ประชาชนทั่วไปโดยไม่ค่าใช้จ่าย จึงถือได้ว่าวัดวรดิศมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 ในหมวดหมู่ที่ 11 ไทยสามารถลดความเสี่ยงและผลกระทบจากภัยธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและหมวดหมู่ที่ 12 ไทยมีกำลังคนสมรรถนะสูง มุ่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ตอบโจทย์การพัฒนาแห่งอนาคต

นอกจากนั้น การศึกษาดูงาน ณ วัดวรดิศ และการพูดคุยกับหม่อมหลวงปนัดดาทำให้ผู้เข้าร่วมได้เรียนรู้ถึงจริยธรรมข้าราชการหลายประการ อาทิ การบริจาคค่าวิทยากรที่ได้รับจากสศช.เป็นค่าใช้จ่ายในการบำรุงรักษาพิพิธภัณฑ์ของหม่อมหลวงปนัดดาได้แสดงให้เห็นถึงจริยธรรมในด้านคิดถึงผลประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน และการดำรงตนเป็นแบบอย่างด้วยการเป็นข้าราชการที่ดี หรือประสบการณ์ของหม่อมหลวงปนัดดาสมัยดำรงตำแหน่งผู้ว่าราชการจังหวัดปทุมธานีได้แสดงให้เห็นถึงการกล้าตัดสินใจ และยืนหยัดในสิ่งที่ถูกต้อง

อย่างไรก็ดี พิพิธภัณฑ์วัดวรดิศไม่ได้อยู่ภายใต้การดูแลของกรมศิลปากร แม้ว่าการก่อสร้างอาคารจะมีการออกแบบและใช้วัสดุที่คงทนแต่บางส่วนของอาคารเกิดความเสื่อมโทรมตามกาลเวลา จึงทำให้ผู้เข้าชมเกิดข้อสงสัยในเรื่องของความยั่งยืนและความสามารถในการบำรุงรักษาพิพิธภัณฑ์ในอนาคต

สิ่งที่ได้เรียนรู้จากการศึกษาดูงาน ณ วังวรดิศ

จากการศึกษาดูงาน ณ วังวรดิศ ได้รับการต้อนรับจากหม่อมหลวงปนัดดา ดิสกุล อดีตปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ซึ่งเป็นผู้ดูแลสืบทอดวังวรดิศ ณ ปัจจุบัน หม่อมหลวงปนัดดาให้ความรู้เกี่ยวกับวังวรดิศว่า ในอดีตเป็นวังที่ประทับของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ผู้ซึ่งเป็นทั้งองค์ปฐมเสนาบดีกระทรวงมหาดไทย และบุคคลสำคัญของโลกคนแรกของประเทศไทย วังวรดิศซึ่งออกแบบโดยนายช่างชาวเยอรมัน สร้างขึ้นปลายสมัยรัชกาลที่ 5 มาแล้วเสร็จในสมัยรัชกาลที่ 6 โดยสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพทรงประทับอยู่จนถึงช่วงการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 ที่ตัดสินใจย้ายไปประทับ ณ เกาะปឹងบริติชมลายู โดยมีหม่อมเจ้าหญิงพูนพิสมัยตามเสด็จ ด้วยเหตุผลที่ว่าไม่ยอมให้ใครจะต้องเดือดร้อน และได้เสด็จกลับมาที่ประเทศไทยในปีที่เกิดน้ำท่วมใหญ่ พ.ศ. 2485 โดยเสด็จมาจากเรือแจว ได้เสด็จไปยังลานพระบรมรูปทรงม้าเพื่อบอกกล่าวว่พระองค์ได้เสด็จกลับมายังประเทศบ้านเกิดแล้ว หลังจากกลับไปประทับ ณ เกาะปឹងบริติชมลายู เป็นเวลาร่วม 10 ปี โดยหม่อมหลวงปนัดดาให้ความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับพระบรมรูปทรงม้าว่าพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดให้นายช่างชาวฝรั่งเศสสร้างขึ้นมา โดยนำเงินที่ทั้งกระทรวงต่าง ๆ และประชาชนสมทบทุนเข้ามาด้วยความสมัครใจ สร้างเป็นพระบรมรูปทรงม้าที่เหมือนกับอิริยาบถที่พระองค์ทรงม้าตามจริง ไม่เลือกใช้แบบอื่น ๆ ที่นายช่างชาวฝรั่งเศสเสนอมา ส่วนเงินที่เหลือจากการสร้างพระบรมรูปทรงม้า พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวได้นำไปสร้างเป็นมหาวิทยาลัย ได้แก่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และหลังจากที่สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพได้เสด็จไปยังลานพระบรมรูปทรงม้าแล้วเสร็จ จึงได้เสด็จกลับมาประทับ ณ วังวรดิศ และเริ่มประชวรด้วยโรคพระหทัย จนสิ้นพระชนม์เมื่อวันที่ 1 ธันวาคม พ.ศ. 2586 ณ วังวรดิศ หม่อมหลวงปนัดดากล่าวอีกว่าความประทับใจที่จดจำได้ดีคือ วังวรดิศได้รับเสด็จสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีหรือ สมเด็จพระย่า ที่เคยเสด็จพระราชดำเนินมาที่วังด้วยการทรงม้าและเสด็จพระราชดำเนินกลับด้วยรถยนต์พระที่นั่งส่วนพระองค์

หลังจากหม่อมหลวงปนัดดาให้ความรู้เกี่ยวกับวังวรดิศแล้วจึงได้เยี่ยมชมห้องต่าง ๆ ของวังวรดิศ ไม่ว่าจะเป็นห้องรับแขกที่สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพทรงเรียกว่าห้อง Study ภายในห้องนี้จะมีการจัดวางที่สื่อถึงหลายศาสนาอยู่ภายในห้อง ให้ความรู้สึกถึงการยินดีที่จะต้อนรับทุกคน ทุกเชื้อชาติ ห้องทรงพระอักษรที่มีการคำนวณทิศทางของลมและแสง เป็นห้องที่รับแสงและลมได้ดีในช่วงเวลากลางวัน ห้องเงินที่มีชุดรับแขกที่มีเพียง 5 ชุด ในประเทศไทย และห้องที่สำคัญที่ไม่ได้เปิดให้เข้าชมทั่วไป คือ ห้องพระหรือห้องเก็บพระบรมอัฐิ ภายในห้องจะมีพระพุทธรูป มีนามว่า พระเจ้าจอมจักร ที่มีผู้นำมาถวายแก่สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ ที่ได้เสด็จไป ณ เชียงแสน นอกจากนี้ยังได้รับพระราชทานพระอัฐิของพระมหากษัตริย์มาเก็บรักษาไว้ ณ วังวรดิศ ได้แก่ รัชกาลที่ 1 รัชกาลที่ 2 รัชกาลที่ 4 และรัชกาลที่ 5 และมีพระอัฐิของสมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ ไม่มีพระอัฐิของรัชกาลที่ 3 เนื่องจากไม่ได้รับการพระราชทาน

ดิฉันได้ข้อคิดที่ดีจากการที่หม่อมหลวงปนัดดาได้กล่าวเกี่ยวกับการเป็นข้าราชการที่ดีว่า “ข้าราชการคือข้าของประชาชน” ต้องทำงานให้แก่ประชาชนและประเทศชาติด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต อยู่ในครรลองครองธรรม トラบจนสิ้นอายุของการปฏิบัติราชการ ดิฉันจะน้อมนำสิ่งดีๆ ที่ได้จากการศึกษาดูงานในครั้งนี้มาใช้ในการดำเนินชีวิตการเป็นข้าราชการ เพื่อเป็นแบบอย่างและเกียรติคุณแก่ตัวของดิฉันเองไปตลอดการทำงานเป็นข้าราชการ

สิ่งที่ได้เรียนรู้จากการศึกษาดูงาน ณ วังวรดิศ

การบรรยาย เรื่อง ประสบการณ์และแนวทางการประพฤติปฏิบัติตนสู่การเป็นข้าราชการที่ดี ตามรอยพระยุคลบาท ปฏิบัติหน้าที่อย่างสัตย์ซื่อ ยึดถือคุณธรรม มีสาระสำคัญ ดังนี้ การเป็นข้าราชการที่ดี ตามรอยพระยุคล ควรมีหลักการทางงานอย่างน้อย 5 ประการด้วยกัน ดังนี้ (1) รู้และปฏิบัติตามระเบียบพิธี ด้วยการคิด การเขียน และการพูดอย่างมีหลักการและวิธีการที่ถูกต้องเหมาะสม ซึ่งจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อเรียนรู้ ศึกษาอย่างต่อเนื่อง (2) การซื้อตรง มุ่งมั่นต่อการทำหน้าที่ มุ่งสู่การปฏิบัติงาน เพื่อให้ได้สัมฤทธิ์ผลที่เป็นเลิศ ซึ่งจะเกิดขึ้นได้ จำเป็นต้องมีความรักและใส่ใจ มีความปรารถนาที่ดีต่อองค์กร หรือประเทศอย่างบริสุทธิ์ใจ (3) มีจรรยา มรรยาท เพียบพร้อมถูกต้อง ทั้งทางกาย ทางวาจา และทางใจ เช่น การรู้รักษาเวลา ตรงต่อเวลา อย่างเสมอต้น เสมอปลาย หรือ การแต่งกายให้ถูกต้องถูกระเบียบ ไม่อึดอัด หาสื่ออ้างไม่ยอมประพฤติปฏิบัติ ตามกฎเกณฑ์ การจะทำให้มีจรรยา มรรยาท ได้นั้น จำเป็นต้องรู้จักและสร้างระเบียบวินัยในตัวเอง (4) การเป็น นักการศึกษา จำเป็นเป็นชวนชวนเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา เพื่อให้เกิดโลกทัศน์ที่กว้างไกลและเรียนรู้แนวทางการบริหารจัดการมาส่งเสริมราชการ และ (5) การปฏิบัติตามแนวทางการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี หรือ ธรรมาภิบาล ยึดมั่นในหลักเกณฑ์กฎหมาย ยึดหลักคุณธรรม มีความโปร่งใส มีสำนึกรับผิดชอบ อำนวยให้เกิด การมีส่วนร่วม และดำเนินการต่าง ๆ ให้เกิดความคุ้มค่า

การเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์วังวรดิศ และหอสมุดดำรงราชานุภาพ มีสาระสำคัญดังนี้ พิพิธภัณฑ์วังวรดิศ และหอสมุดดำรงราชานุภาพ เดิมเป็นวังที่ประทับของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ต่อมา เพื่อเป็นอนุสรณ์แด่สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ จึงได้ดัดแปลงวังที่ประทับเป็นพิพิธภัณฑ์ และ หอสมุด ที่บอกเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ชาติไทย ซึ่งเป็นสิ่งที่สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ทรงให้ความสำคัญและทรงมีอัจฉริยภาพ อีกทั้งยังมีสิ่งของต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับพระราชประวัติการดำรงพระชนม์ชีพ และการทรงงานของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ อีกด้วย

สิ่งที่ได้เรียนรู้จากการศึกษาดูงาน ณ วัดวรดิศ

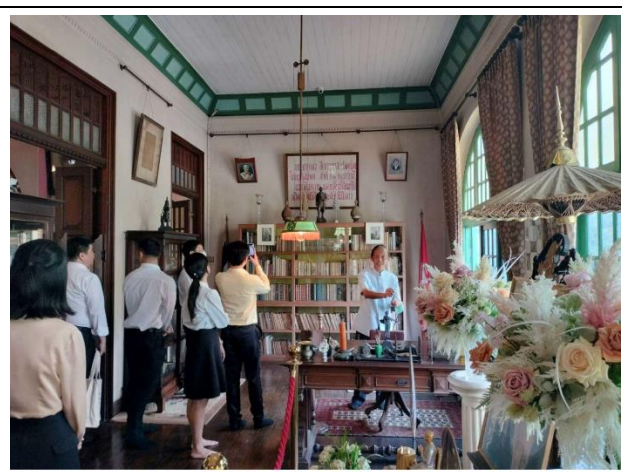
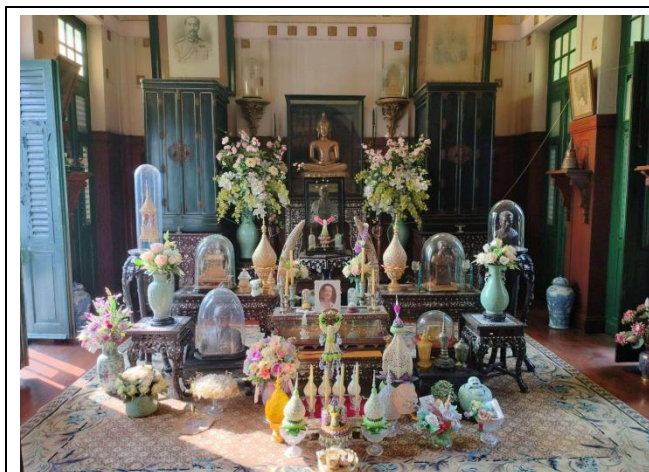
โดยส่วนตัวแล้วผมเพิ่งได้มีโอกาสเข้ามาชมวัดวรดิศ ซึ่งเป็นวัดที่ประทับของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพเป็นครั้งแรก สิ่งที่อยู่เบื้องต้นเกี่ยวกับท่านในตอนแรกก่อนเข้าไปดูงานคือท่านเป็นบุคคลสำคัญของไทยคนแรกที่ได้รับการยกย่องให้เป็นบุคคลสำคัญของโลกโดยองค์การยูเนสโก และท่านยังถือได้ว่าเป็นพระบิดาแห่งประวัติศาสตร์ไทย

การเยี่ยมชมวัดวรดิศได้รับฟังความรู้และประสบการณ์จริงจาก ม.ล. ปันดดา ดิศกุล ในส่วนของแนวทางการประพฤติปฏิบัติตนสู่การเป็นข้าราชการที่ดีตามรอยพระยุคลบาท รวมถึงเกร็ดเล็กเกร็ดน้อยของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ และ กว่าจะมาเป็นพิพิธภัณฑ์วัดวรดิศ โดย ม.ล. ปันดดา ดิศกุล เล่าว่าสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ เป็นโอรสของรัชกาลที่ 4 กับเจ้าจอมมารดาชุ่ม และเป็นพี่น้องต่างมารดากับรัชกาลที่ 5 โดยวัดวรดิศสร้างในสมัยรัชกาลที่ 5 โดยสถาปนิกชาวเยอรมันคนเดียวกันกับที่สร้างพระราชวังบ้านปืน และพระราชวังบางขุนพรหม วัดสร้างเสร็จในสมัยรัชกาลที่ 6

ท่านทรงขับรถพระที่นั่งมาเปิดงานและมอบรถคันนั้นเป็นของข วัญพระราชทาน หลังจากนั้น สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ส่วนใหญ่ประทับที่วัดวรดิศ แต่มีอยู่ช่วงเวลานึงที่สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ไม่ได้ประทับที่วัดวรดิศ นานถึง 10 ปี จากเหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 โดยหลังเหตุการณ์จบลงสัักพักท่านทรงย้ายไปประทับที่ป็นประเทศมาเลเซีย และเรื่องราวระหว่างทรงอยู่ในป็นสามารถไปอ่านได้จากหนังสือ “สิ่งที่ข้าพเจ้าพบเห็น” ของ ม.จ. พูนพิศมัย ดิศกุล หลังจากประทับที่ป็นเกือบ 10 ปี สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพประชวรด้วยโรคเจ็บพระหทัย จึงเสด็จกลับมารักษาพระอาการประชวรในประเทศไทย พระอาการทรงและทรุดเรื่อยมาจนเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม พ.ศ. 2486 ที่วัดวรดิศ ท่านได้รับสั่งให้ ม.จ. พูนพิศมัย ดิศกุล ไปขงขามาให้เสวย หลังเสวยทรงตรัสว่า “อ่อย ชื่นใจ” จากนั้นจึงหลับตาและสิ้นพระชนม์ในเวลาประมาณ 13.00 น. รวมเวลาเสด็จกลับไทยครบ 1 ปี

ม.ร.ว.สังขติศ ดิศกุล บิดาของ ม.ล. ปันดดา ดิศกุล ในสมัยที่ทรงงานเป็นทูตอยู่ที่กรุงเบิร์น เมืองหลวงของสวิสเซอร์แลนด์นั้นก่อนเสด็จกลับไทยทรงพบสมเด็จพระเจ้า โดยสมเด็จพระเจ้าตรัสว่ากลับมาแล้ววัดวรดิศจะท้ออย่างไรแค่เปิดหน้าต่างให้ครบทุกบานก็เสียเวลาไปเยอะแล้ว จากนั้นเมื่อ ม.ร.ว.สังขติศ ดิศกุล เสด็จกลับไทยทรงใช้เวลา 1 ปี

ในการจัดการและเปลี่ยนวัดวรดิศเป็นพิพิธภัณฑ์วัดวรดิศ โดยมีสมเด็จพระเจ้าทรงมีมาทรงเปิดงานให้เป็นการพระองค์เอง หลังจาก ม.ล. ปันดดา ดิศกุล บรรยายจบจึงเข้าไปชมพิพิธภัณฑ์ ที่มีห้องรับรองแขกแบบรวมทุกศาสนา ห้องรับแขกชาวจีน ห้องทรงงาน และห้องพระที่มีพระบรมอัฐิของรัชกาลที่ 1, 2, 4, และ 5 ทรงประดิษฐานอยู่ รายละเอียดปรากฏตามภาพด้านล่างนี้

สิ่งที่ได้เรียนรู้จากการศึกษาดูงาน ณ วังวรดิศ

จากการที่ได้ศึกษาดูงาน ณ วังวรดิศ พระตำหนักของสมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ นั้น ได้ทราบประวัติและเรื่องราวต่าง ๆ ซึ่งเป็นเกร็ดความรู้ทางประวัติศาสตร์ รวมถึงข้อคิดต่าง ๆ ด้วยความกรุณาจากหม่อมหลวง ปนัดดา ดิศกุล โดยวังวรดิศ เป็นวังที่ประทับของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ มีลักษณะสถาปัตยกรรมแบบตะวันตก สร้างและออกแบบโดยช่างชาวเยอรมัน มี 2 ชั้น

ทั้งนี้ ได้เข้าเยี่ยมชมห้องต่าง ๆ ทั้งในส่วนของที่ประทับที่ตรงพื้นไม้ตามพระราชอัธยาศัย ห้องรับแขกที่ใช้เป็นห้องรับรองเนื่องจากมีความเหมาะสมทั้งในเรื่องของการมีรูปเคารพของศาสนาต่าง ๆ อาทิ ศาสนาคริสต์ ส่วนของห้องอาหารที่เป็นโต๊ะเสวยแบบยาว ซึ่งทรงใช้เป็นโรงเรียนสอนนักเรียนทุนหลวงในการรับประทานอาหารแบบฝรั่ง ห้องเงินที่มีวัตถุประสงคในการจัดห้องเพื่อเพื่อใช้เจรจการค้ากับพ่อค้าชาวจีน มีโต๊ะเครื่องมุกแบบจีน ซึ่งสั่งนำเข้ามาจากประเทศจีน โดยในสมัยรัชกาลที่ 5 พระองค์สั่งเข้าเครื่องมุกจีน เข้ามา 5 ชุด และพระราชทานให้สมเด็จพระยาดำรงฯ 1 ชุด และโคมไฟที่เห็นทั้งหมดนั้นเป็นโคมไฟที่สร้างขึ้นพร้อมกับวังวรดิศแห่งนี้ ส่วนที่ชั้นสองจะเป็นห้องฉลองพระองค์ซึ่งจะมีชุดต่าง ๆ ที่ทรงในโอกาสต่าง ๆ มุมห้องเป็นมุ้งของเด็กซึ่งพระองค์เคยใช้เมื่อประสูติ

ส่วนของบันไดที่ออกแบบให้พอดีกับขนาดของร่างกายเพื่อใช้ขึ้นไปยังห้องลับด้านหลัง ห้องทรงงานตอนกลางวัน ซึ่งมีโต๊ะทรงงานและตู้หนังสือที่ทรงใช้ค้นคว้า ห้องที่สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพสิ้นพระชนม์ และอีกห้องที่มีความงดงามก็คือ ห้องพระ ซึ่งสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ เคยเสด็จมาชมและทรงกล่าวว่า เป็นห้องพระที่ตกแต่งได้งดงามมาก สิ่งที่มีคุณค่าที่สุดก็คือตู้สีดำทั้งสองข้างที่เป็นตู้บรรจุพระบรมอัฐิของพระมหากษัตริย์ รัชกาลที่ 1 รัชกาลที่ 2 และรัชกาลที่ 4 ทั้งนี้การออกแบบต่าง ๆ ยังคำนึงถึงความสะดวกทิศทางลม รวมถึงการสร้างห้องต่าง ๆ ก็มีการคิดอย่างละเอียด อาทิ ห้องพระที่หันออกไปทางทิศตะวันออก ห้องนอนที่มีทิศการนอนไปทางทิศใต้ หน้าต่าง ประตู ที่ออกแบบให้สอดคล้องกับทิศทางลมและแสง

นอกจากนี้ ยังได้รับแนวทางในการปฏิบัติเพื่อการเป็นข้าราชการที่ดีจาก หม่อมหลวง ปนัดดา ดิศกุล ที่น้อมนำพระราชดำริของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีหรือสมเด็จพระย่า และหลักการทรงงานตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ใจความตอนหนึ่งว่า เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานราชการ

สิ่งที่ได้เรียนรู้จากการศึกษาดูงาน ณ วังวรดิศ

การศึกษาดูงาน ณ วังวรดิศของข้าราชการใหม่ Future Team 11 ทำให้ทราบถึงประสบการณ์และแนวทางการประพฤติปฏิบัติตนสู่การเป็นข้าราชการที่ดีตามรอยพระยุคลบาท ปฏิบัติหน้าที่อย่างสัตย์ซื่อ ยึดถือคุณธรรม โดย ม.ล. ปนัดดา ดิศกุล หรือคุณเหลน ซึ่งเป็นอดีตรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ได้บรรยายถึงการสร้างชาติเกิดจากการรวมกันของสังคม และการเป็นข้าราชการที่ดีเป็นสิ่งที่ต้องคำนึงถึงความถูกต้องและความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ในขณะเดียวกันการศึกษาดูงานครั้งนี้ยังได้ทราบถึงความเป็นมาของวังวรดิศว่าเป็นวังสร้างโดยพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ของสมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง และพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว และนับว่าเป็นวังที่มีความเก่าแก่และยังคงสภาพดีตั้งแต่รัชสมัยรัชกาลที่ 6 จนถึงปัจจุบัน รวมถึงภายหลังการสิ้นพระชนม์ของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพที่เกิดขึ้นในช่วงระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 ทำให้ระยะเวลาต่อมาได้เกิดแนวความคิดการเปลี่ยนวังให้กลายเป็นพิพิธภัณฑ์และหอสมุด โดย ม.ล.ปนัดดา ดิศกุล ได้อธิบายเพิ่มเติมว่าเกิดจากแนวความคิดของบิดา พล.ต.ม.ร.ว.สังขติศ ดิศกุล ที่เห็นว่าวังมีขนาดใหญ่เกินกว่าจะเหมาะแก่การดูแลรักษาเพื่อยุอาศัยเอง

สำหรับการเข้าชมวังโดยคุณไพโรจน์ อนุรัตน์ วิทยากรนำชมอธิบายว่าวังวรดิศเป็นเพียงไม่กี่วังที่ยังได้รับการดูแลโดยราชสกุล ซึ่งการออกแบบนั้นมีการผสมผสานจากวัฒนธรรมที่หลากหลาย ดังจะเห็นได้จากการเข้าชมห้องรับแขกที่แม้ว่าการออกเป็นจะเป็นไปตามยุโรป แต่หากพิจารณาแล้วจะเห็นได้ว่าแต่ละมุมห้องมีการตกแต่งที่แตกต่างกันตามศาสนา โดยในแต่ละมุมมองห้องนั้นจะมีสิ่งของหรือสัญลักษณ์ที่แสดงถึงการเป็นตัวแทนของศาสนา คุณไพโรจน์ได้อธิบายเพิ่มเติมว่าการมีความหลากหลายในห้องรับแขกนี้เป็นการลดเส้นกั้นระหว่างวัฒนธรรม ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่าสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพเล็งเห็นความเป็นพหุวัฒนธรรมมาเป็นระยะเวลานานแล้ว อย่างไรก็ตาม ม.ล.ปนัดดา ได้อธิบายเพิ่มเติมว่าการดูแลสถานที่ดังกล่าวนี้ให้เกิดความสมบูรณ์อยู่ตลอดเวลาแม้ค่าใช้จ่ายต่อเดือนราวสามแสนบาท ซึ่งแม้ว่าจะเป็นค่าใช้จ่ายที่สูงแต่การเปิดวังวรดิศเป็นพิพิธภัณฑ์ส่วนบุคคลให้ประชาชนทั่วไปเข้าชมนั้นเป็นการระลึกถึงสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพที่ได้ทรงบำเพ็ญประโยชน์ไว้มากมาย รวมการพัฒนาชาติด้วยองค์ความรู้ที่มาจากหลากหลายสาขาวิชา ส่งผลให้การเปิดวังเป็นพิพิธภัณฑ์และหอสมุดจึงสอดคล้องต่อการเผยแพร่องค์ความรู้และถ่ายทอดเรื่องราวของผู้ที่น้อมประโยชน์ให้กับแผ่นดิน ดังที่ สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี หรือสมเด็จพระย่าได้ทรงรับสั่ง ม.ร.ว.สังขติศ ว่ากรมพระยาดำรงราชานุภาพเป็นบุคคลที่ทั้งคนไทยและชาวต่างประเทศจะต้องศึกษารำลึกถึงพระองค์ท่านอีกยาวนาน เพราะฉะนั้นหากจัดทำวังวรดิศเป็นพิพิธภัณฑ์เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเจ้า กรมพระยาดำรงราชานุภาพได้สำเร็จ ก็จะเป็นสิ่งที่ลูกหลานจะต้องมีแต่ความภาคภูมิใจ

สิ่งที่ได้เรียนรู้จากการศึกษาดูงาน ณ วังวรดิศ

จากการศึกษาดูงาน ณ วังวรดิศ เมื่อช่วงบ่าย วันที่ 10 มกราคม 2567 ได้รับฟังบรรยายเรื่องราวในอดีตของวังวรดิศ และการประพุดิตนเป็นข้าราชการที่ดีมีคุณธรรมจริยธรรม จากหม่อมหลวงปนัดดา ดิศกุล ชื่อเล่น คุณหล่น อดีตปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ผู้ซึ่งเป็นແหล่นของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ นอกจากได้รับฟังบรรยายได้รับความรู้เกี่ยวกับประวัติของวังวรดิศ และกรมพระยาดำรงราชานุภาพแล้ว ผู้เข้าศึกษาดูงานยังได้มีโอกาสขึ้นเยี่ยมชมภายในวังวรดิศ รับฟังบรรยายจากวิทยากรถึงความสำคัญของห้องต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นห้องที่กรมพระยาดำรงราชานุภาพบรรทม ห้องทรงอักษร ห้องประชุมลับ ห้องเสวย ที่ประทับใจที่สุดคือห้องพระ ที่ประดิษฐานพระบรมอัฐิของ รัชกาลที่ 1 รัชกาลที่ 2 รัชกาลที่ 4 และรัชกาลที่ 5 ไว้ภายในห้องนั้น

ห้องนี้ ถือว่าเป็นห้องที่มีความสำคัญที่สุดในวังวรดิศ คณะศึกษาดูงาน Future Team 11 ได้เข้าไปกราบขอพร และประชาชนทั่วไปจะมีโอกาสเข้าไปเยี่ยมชมในอนาคตได้มากขึ้น เนื่องจากตัวอาคารของวัง มีการผูกพันไปตามกาลเวลา และงบประมาณในการทาสีบำรุงก็มากขึ้น เกินกำลังของเจ้าของในการบูรณะฟื้นฟู วังวรดิศในปัจจุบันจึงไม่ค่อยเปิดให้ประชาชนทั่วไปเข้าชมได้ตามปกติ

สิ่งที่ได้เรียนรู้จากการศึกษาดูงานครั้งนี้ คือ เรื่องราวในอดีตของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ผู้ซึ่งเป็นบิดาของประวัติศาสตร์และโบราณคดีไทย รวมถึงความประทับใจต่อ พลตรีหม่อมราชวงศ์สังขดิศ ดิศกุล พระราชบิดาของหม่อมหลวงปนัดดา ดิศกุล ที่ครั้งหนึ่งในอดีต เคยมีตัวแทนของสถานเอกอัครราชทูตของประเทศหนึ่ง ได้เข้ามาเจรจาขอซื้อพื้นที่วังวรดิศ เนื้อที่กว่า 9 ไร่ ในการจัดตั้งเป็นสำนักงานฯ เนื่องจาก เห็นว่าพื้นที่นี้ เดิมเป็นวังมีความสวยงาม และสามารถเสนอราคาซื้อให้สูงได้ยากที่เจ้าของวังจะปฏิเสธ แต่หม่อมราชวงศ์สังขดิศ ดิศกุล ได้ปฏิเสธข้อเสนอนี้ไป เนื่องจากเห็นไม่สมควรในการนำที่ดินวังที่ศักดิ์สิทธิ์ เป็นที่เคารพของประชาชน ไปขายให้หน่วยงานอื่นทำให้ปัจจุบัน ประเทศไทยยังคงมีพื้นที่วังวรดิศ ให้ประชาชนเข้ามาศึกษาหาความรู้ กราบขอพร สร้างแรงบันดาลใจในการเป็นพลเมืองเป็นข้าราชการที่ดีของประเทศไทย ดังเช่นที่เจ้านายท่านเคยได้กระทำมาตั้งแต่ในอดีต และยังคงเป็นพื้นที่สีเขียว แหล่งอากาศบริสุทธิ์สำหรับประชาชนและสัตว์ขนาดเล็กต่างๆ ท่ามกลางกลุ่มอาคารพาณิชย์ในเขตป้อมปราบศัตรูพ่ายของกรุงเทพมหานคร เป็นหนึ่งในจริยธรรมเรื่องการคิดถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว

สิ่งที่ได้เรียนรู้จากการศึกษาดูงาน ณ วังวรดิศ

วังวรดิศ สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2454 บนที่ดินของเจ้าจอมมารดาชุ่ม พระมารดาของกรมพระยาดำรงราชานุภาพ ตั้งอยู่บนถนนหลานหลวง และถนนดำรงรักษ์ ใกล้ตลาดสะพานขาว โดยสร้างจากพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ของสมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ และพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นค่าก่อสร้างทั้งหมดรวม 50,000 บาท ออกแบบโดย Karl Doehring นายช่างชาวเยอรมัน สร้างขึ้นสมัยปลายรัชกาลที่ 5 และมาแล้วเสร็จในสมัยรัชกาลที่ 6 มีลักษณะเป็นอาคารสูง 2 ชั้น ใช้การออกแบบสถาปัตยกรรมแบบตะวันตก ภายในประกอบด้วยห้องนอน ห้องประชุม ห้องโถงใหญ่ และห้องรับประทานอาหาร ซึ่งถูกใช้เป็นที่อยู่ของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ เป็นเวลา 30 ปี จวบจนท่านสิ้นพระชนม์ ในปี พ.ศ. 2486 โดยปัจจุบันได้เปิดแสดงเป็นพิพิธภัณฑ์

จากการเข้าศึกษา ดูงาน ณ วังวรดิศ ในวันที่ 10 มกราคม 2567 โดยมีหม่อมหลวงปนัดดา ดิศกุล ให้เกียรติเป็นผู้บรรยายถึงประวัติความเป็นมาของวัง ประวัติผู้เป็นต้นตระกูลตึกกุลนั่นคือสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ รวมถึงแนวทางการดำรงตนเป็นข้าราชการที่ดี ตัวผู้ศึกษาดูงานได้รับความรู้และความประทับใจหลายอย่าง โดยสามารถกล่าวได้พอสังเขปดังนี้ ประการแรก ได้รับรู้ถึงคุณูปการที่กรมพระยาดำรงฯ มีต่อแผ่นดินไทย ทั้งในด้านการศึกษา และด้านการปกครอง โดยทรงเป็นเสนาบดีมหาดไทยคนแรกที่เป็นผู้จัดตั้งระบบมณฑลเทศาภิบาลซึ่งถือเป็นการรวมอำนาจเข้าสู่ศูนย์กลางและเป็นรากฐานของการพัฒนาไปสู่การแบ่งการปกครองแบบจังหวัด ประการที่สอง เมื่อครั้งที่พระเจ้าชาลส์นิโคลัสยังเป็นมกุฎราชกุมาร ได้เสด็จมาเยือนสิงคโปร์และมีพระราชประสงค์ที่จะเสด็จมาเยือนสยามประเทศต่อ แต่ปรากฏข่าวลือว่าในขณะนั้นสยามเกิดการระบาดของอหิวาตกโรคจึงยังไม่เสด็จมา จนกระทั่งกรมพระยาดำรงฯ ได้เป็นตัวแทนฝ่ายสยามเดินทางไปยังสิงคโปร์แล้วชี้แจงถึงข่าวลือดังกล่าวและได้ทูลเชิญเสด็จพระเจ้าชาลส์นิโคลัสมายังประเทศไทยได้สำเร็จซึ่งถือเป็นการสร้างสัมพันธ์อันดีระหว่างไทยกับรัสเซียในเวลาต่อมา ประการที่สาม เมื่อครั้งเกิดเหตุการณ์เปลี่ยนแปลงการปกครองโดยคณะราษฎรในปี พ.ศ. 2475 ฝ่ายรัฐบาลได้จัดหน่วยตำรวจลับที่ชื่อ secret police ขึ้นมาเพื่อใช้ในการจับตาคบคิดสำคัญต่าง ๆ รวมถึงกรมพระยาดำรงฯ ซึ่งในขณะนั้นลูกศิษย์ของท่านจำนวนมากก็ได้มาหาท่านด้วยความเป็นห่วงแต่กลับโดนรายงานรายชื่อขึ้นบัญชีดำของรัฐบาล ซึ่งท่านเกรงว่าตัวท่านเองจะทำให้ลูกศิษย์เดือดร้อนจากรักที่มีให้ท่านจึงได้ตัดสินใจย้ายไปประทับอยู่ ณ เกาะปีนัง ซึ่งขณะนั้นอยู่ภายใต้การปกครองของอังกฤษ เป็นเวลากว่า 10 ปี และได้รับการดูแลอุปถัมภ์อันดี จากตระกูล ณ ระนอง

สิ่งนี้แสดงให้เห็นถึงการตระหนักถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน ประการที่สี่ ในปี พ.ศ. 2485 เมื่อท่านกลับมาสู่กรุงเทพฯ ซึ่งขณะนั้นถูกญี่ปุ่นยึดครอง แล้วปรากฏว่ามีธงของญี่ปุ่นอยู่ทั่วไปหมด ลูกหลานของท่านเกรงว่าท่านจะเสียพระทัย จึงปิดบังเรื่องดังกล่าว สิ่งนี้แสดงถึงความจงรักภักดีและสำนึกถึงคุณของแผ่นดินที่มีอย่างไม่เสื่อมคลาย และประการสุดท้าย หม่อมหลวงปนัดดา ดิศกุล ยังได้ให้อิโหวาถึงการดำรงตนเป็นข้าราชการที่ดี นั่นคือ “การรู้จักสามัคคี เข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา ซึ่งทั้งหมดนี้ได้สร้างความประทับใจให้ตัวผู้ศึกษาดูงานเป็นอย่างยิ่ง

สิ่งที่ได้เรียนรู้จากการศึกษาฐาน ณ วังวรดิศ

เมื่อวันพุธที่ 10 มกราคม พ.ศ. 2566 กลุ่มข้าราชการใหม่ สศช. (Future Team 11) ได้มีโอกาสเดินทางไปศึกษาฐาน และเยี่ยมชมที่ วังวรดิศ หรือ พิพิธภัณฑ์วังวรดิศ ซึ่งเคยเป็นที่ประทับของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ โดย หม่อมหลวงปนัดดา ดิศกุล ได้ให้เกียรติบรรยายเกี่ยวกับเรื่องราวของวังวรดิศ แนวทางการประพัตดินในการเป็นข้าราชการที่ดี รวมถึงประสบการณ์ในชีวิตการทำงานของท่าน สิ่งที่ได้เรียนรู้จากการฟังบรรยายจาก ม.ล. ปนัดดาฯ คือ เมื่อได้เข้ามารับราชการแล้ว ควรใช้ปัญญานำการกระทำ ตัดสินใจและกระทำการใดๆ โดยระลึกถึงผลประโยชน์ของชาติก่อนเสมอ หากปฏิบัติราชการด้วยความตั้งใจและการกระทำที่ดี ชื่อสัตย์สุจริต ยึดถือคุณธรรม ก็จะเป็นคุณงามความดีแก่ตนเอง ซึ่ง ม.ล. ปนัดดาฯ ได้แบ่งปันประสบการณ์เมื่อตอนท่านเป็นผู้ว่าที่จังหวัดเชียงใหม่ ว่าแม้จะดำรงตำแหน่ง 2 ปี ก็ได้เรียนรู้ เก็บเกี่ยวประสบการณ์ และทำอะไรมากมายซึ่งเป็นประโยชน์แก่การพัฒนาตนเองสำหรับการทำงานต่อไป ดังเช่น ข้าราชการใหม่ สศช. ที่สามารถเก็บเกี่ยวประสบการณ์ได้อีกมาก และในฐานะข้าราชการส่วนกลาง ซึ่งทำหน้าที่ด้านข้อมูลสำหรับการบริหารประเทศ จำเป็นต้องมีความรู้ ความเข้าใจในสิ่งที่ตัวเองทำ โดย ม.ล. ปนัดดาฯ ได้ยกตัวอย่างถึงข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับจังหวัดของประเทศไทย 76 จังหวัด ที่มักมีการเข้าใจผิดว่าเป็น 77 จังหวัด โดยรวมกรุงเทพฯ ที่เป็นองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษเข้าไปด้วย ม.ล. ปนัดดาฯ กล่าวว่าแม้แต่ข้าราชการชั้นผู้ใหญ่บางคนก็พูดผิด/เข้าใจผิด ซึ่งเป็นเรื่องที่ไม่ควรอย่างยิ่ง นอกจากนี้ ยังเล่าถึงสาเหตุที่วังวรดิศกลายเป็นพิพิธภัณฑ์วังวรดิศ ในลักษณะ Private Museum คือ สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี (สมเด็จย่า) ทรงพระราชทานแนวพระราชดำริให้ ม.ร.ว. สวัสดิ์ ดิศกุลฯ (คุณพ่อของ ม.ล. ปนัดดาฯ) ว่าให้เปิดวังเป็นโรงเรียน หรือพิพิธภัณฑ์เล็กๆ เพื่อให้ผู้คนได้ระลึกถึงสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ และเป็นมรดกทางประวัติศาสตร์ให้คนในรุ่นหลัง และถึงแม้ว่าจะมีผู้มาติดต่อขอเช่าวังวรดิศมากมาย แม้กระทั่งสถานทูตต่างประเทศก็เคยขอเช่าในราคาสูง แต่ ม.ร.ว. สวัสดิ์ ดิศกุลฯ ก็ได้ปฏิเสธไปและเปิดเป็นพิพิธภัณฑ์เพื่อให้บุคคลทั่วไปได้สามารถมาเรียนรู้ประวัติศาสตร์แทน ซึ่งเมื่อสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ ได้เสด็จเพื่อทรงเป็นประธานเปิดพิพิธภัณฑ์ พระองค์ก็ทรงชมว่าไม่โลภมาก ดังนั้น ลักษณะของข้าราชการที่ดี ที่ได้เรียนรู้จากการศึกษาฐาน ณ วังวรดิศ และการบรรยายของ ม.ล. ปนัดดาฯ คือ มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในสิ่งที่เกี่ยวข้อง กับหน้าที่ของตนเอง (ใช้ปัญญานำ) ปฏิบัติหน้าที่อย่างสุจริต ไม่โลภมาก เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน และพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ

ม.ล. ปนัดดาฯ ได้เล่าเรื่องราวประวัติศาสตร์เล็กน้อย ว่า ณ บริเวณโต๊ะกินข้าวที่ด้านขวา เมื่อเหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 เป็นโต๊ะที่ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ และสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ นั่งรับประทานข้าวต้มด้วยกันเมื่อครั้งรู้ข่าวเหตุการณ์ นอกจากนี้ ยังได้ให้โอกาสกลุ่มข้าราชการใหม่ สศช. เดินชมภายในวังวรดิศ โดยมีอาจารย์ไพโรจน์เป็นผู้นำชมและบรรยายให้ความรู้ ซึ่งภายในมีภาพถ่ายของบุคคลสำคัญในประวัติศาสตร์ของไทย รวมถึงพระบรมวงศานุวงศ์อยู่มากมาย รวมถึงโซฟาในห้อง Study ที่พระมหากษัตริย์ไทยในอดีตเมื่อเสด็จมาเยี่ยมเยือนที่วังวรดิศ ก็เคยประทับ ณ โซฟาตัวนั้น นอกจากนี้ สิ่งที่ประทับใจเหนือสิ่งอื่นใด คือประสบการณ์ที่หาได้ยาก อย่างการได้เคารพพระบรมอัฐิของพระมหากษัตริย์ไทยพระองค์ก่อนๆ คือ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 1 รัชกาลที่ 2 รัชกาลที่ 4 และรัชกาลที่ 5 เพื่อเป็นขวัญกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่ราชการต่อไป

สิ่งที่ได้เรียนรู้จากการศึกษาดูงาน ณ วังวรดิศ

กลุ่มข้าราชการใหม่ (Future Team 11) สศช. ได้ศึกษาดูงาน ณ วังวรดิศ ซึ่งเป็นวังที่สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ได้รับพระราชทาน สร้างจากพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ของสมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง และพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้รับฟังบรรยายเรื่องการเป็นข้าราชการที่ดีและการครองตนในการเป็นข้าราชการที่ดี และประวัติสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ จากหม่อมหลวงปนัดดา ดิศกุล ซึ่งได้รับฟังบรรยายเกี่ยวกับประวัติของวังวรดิศ และกรมพระยาดำรงราชานุภาพ โดยเรื่องราวที่ได้รับฟังมีหลากหลายเรื่องราวซึ่งหนึ่งในเรื่องที่น่าสนใจ คือ เรื่องความรักและความเป็นห่วงของกรมพระยาดำรงราชานุภาพ ที่มีต่อลูกศิษย์หรือญาติสนิทมิตรสหายของพระองค์ โดยช่วงหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 การเดินทางเข้าพบกรมพระยาดำรงราชานุภาพ ณ วังวรดิศ หรือการเข้าพบเจ้านายท่านเป็นเรื่องที่ยากลำบาก เนื่องจากรัฐบาลต้องการตรวจสอบประชาชนเพราะกลัวว่าจะเกิดการต่อต้านรัฐบาล โดยลูกศิษย์และญาติมิตรซึ่งรักและเคารพต่อกรมพระยาดำรงราชานุภาพ จะต้องถูกจดชื่อเพื่อรายงานต่อรัฐบาล กรมพระยาดำรงราชานุภาพจึงตัดสินใจตัดสินพระทัยว่า หากความกตัญญูของลูกศิษย์ทำให้พวกเขาเดือดร้อนส่วนตัวเราไม่อยู่ดีกว่า เพื่อมิให้ผู้อื่นต้องมาเดือดร้อนเพราะความรักที่มีต่อพระองค์และต้องการหลีกเลี่ยงให้พ้นจากเรื่องการเมืองอีกประการหนึ่งจึงได้เสด็จประทับยังเมืองปิ่น จนกระทั่งเริ่มประจวบด้วยโรคพระหทัยจึงเสด็จกลับมารักษาพระอาการประชวรในประเทศไทยและได้สิ้นพระชนม์ในวันที่ 1 ธันวาคม 2486

ทั้งนี้ ทาง ม.ล.ปนัดดา ดิศกุลและคณะวิทยากร ได้พาเยี่ยมชมภายในวังและได้รับฟังบรรยายจากในห้องต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นห้องรับรองแขกที่ตกแต่งด้วยสถาปัตยกรรมต่างๆ ทั้งจีน ยุโรป ห้องที่กรมพระยาดำรงราชานุภาพสิ้นพระชนม์ ห้องทรงอักษร ทางขึ้นห้องประชุมลับ ห้องพระซึ่งได้ประดิษฐานพระบรมอัฐิของรัชกาลที่ 1 รัชกาลที่ 2 รัชกาลที่ 4 และรัชกาลที่ 5 ไว้ในห้องนั้น ซึ่งถือว่าเป็นห้องมีความสำคัญที่สุดในวังวรดิศ อย่างไรก็ตามสิ่งที่ดึงดูดความสนใจมากที่สุดคือการออกแบบและการวางรากฐานในการสร้างวังแห่งนี้ ไม่ว่าจะเป็นสภาพพิพาทศักราชบริเวณรอบๆ ที่มีความเงียบสงบเป็นธรรมชาติแม้อยู่กลางกรุงสวณไม่บริเวณรอบๆที่มีความร่มเย็น รวมถึงมีการสร้างตึกแถวที่มีความสูงเพื่อเป็นเกราะป้องกันภัยอันตรายต่างๆ จากผู้ไม่หวังดี และบดบังมลพิษทางอากาศและทางเสียงจากด้านนอก ประตูทางเข้าวังที่มีขนาดเล็กไม่หวือหวาไม่เป็นที่สังเกตของคนทั่วไป สิ่งดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงความพิถีพิถันในการสร้างวังวรดิศแห่งนี้

ถึงแม้ว่าการศึกษาดูงานในครั้งนี้จะได้รับความรู้ทางประวัติศาสตร์ รากเหง้าของความเป็นไทย รวมถึงข้อเท็จจริงต่าง ๆ จากผู้อยู่ในเหตุการณ์ แต่มีสิ่งหนึ่งที่สร้างความประทับใจในการศึกษาดูงานครั้งนี้ คือการน้อมนำพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ที่ ม.ล. ปนัดดา ดิศกุล ได้ยึดถืออยู่ตลอดคือพระราชดำรัส “รู้ รัก สามัคคี เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา”เป็นพระราชดำรัส ที่มีค่าและความหมายลึกซึ้ง พร้อมทั้งสามารถปรับใช้ได้กับทุกยุคทุกสมัย คำว่ารู้ : การที่เราจะลงมือทำสิ่งใดนั้นต้องรู้เสียก่อนรู้ถึงปัจจัยทั้งหมดรู้ถึงปัญหา และรู้ถึงวิธีการแก้ปัญหา คำว่ารัก : คือความรัก เมื่อเรารู้ครบถ้วนด้วยกระบวนการแล้วจะต้องมีความรักเป็นแรงผลักดันที่จะเข้าไปลงมือปฏิบัติแก้ไขปัญหานั้นๆ ถ้าเรามีความรักแล้วจะมีแรงกระตุ้นให้ทำงานด้วยความเต็มใจ และสามารถ : การที่จะลงมือปฏิบัตินั้นควรคำนึงเสมอว่าเราจะทำงานคนเดียวไม่ได้ต้องทำงานร่วมมือร่วมใจเป็นองค์กรเป็นหมู่คณะ จึงจะมีพลังเข้าไปแก้ปัญหาให้ลุล่วงไปได้ด้วยดี ซึ่งผลที่ได้จะทำให้เรา เข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา สิ่งเหล่านี้สามารถนำมาปรับใช้ในการทำงานและเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต เหมือนช่วงหนึ่งที่ ม.ล. ปนัดดา ดิศกุล ได้กล่าว เมื่อเราเรียนรู้จะเกิดความเข้าใจ เมื่อเรารักจะเข้าถึงสิ่งที่ปฏิบัติอย่างถ่องแท้ และเมื่อมีเราความสามัคคีประเทศชาติจะเกิดการพัฒนา

สิ่งที่ได้เรียนรู้จากการศึกษาดูงาน ณ วังวรดิศ

ประเด็นสถาปัตยกรรม

พิพิธภัณฑวังวรดิศ และหอสมุดดำรงราชานุภาพ ตั้งอยู่บนเลขที่ 204 ถนนหลานหลวง แขวงคลองมหานาค เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพมหานคร ถูกสร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2524 (ปลายรัชกาลที่ 5 และสร้างเสร็จในรัชกาลที่ 6) เป็นที่ประทับของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ บนที่ดินของเจ้าจอมมารดาชุ่ม พระมารดาของกรมพระยาดำรงราชานุภาพ ทางอาคารถูกออกแบบเป็น 2 ชั้น แบบสถาปัตยกรรมแบบตะวันตก ออกแบบโดยสถาปนิกชาวเยอรมนี ภายในอาคารแต่ละห้องถูกตกแต่งแบบตะวันตกผสมผสานกับแบบไทย และบางห้องมีความแตกต่างหลากหลายตามวัตถุประสงค์ อาทิ ห้องชงชาถูกตกแต่งแบบจีน เพราะอดีตมีการค้าขายกับชาวจีนอันมาก มีห้องเก็บพระบรมอัฐิและพระบรมราชสรีรางคาร ของในหลวงแต่ละราชการ (ยกเว้นพระบรมอัฐิของ รัชกาลที่ 3) ภายนอกอาคารมีการจัดสวนขนาดใหญ่ มีบ่อน้ำ และล้อมรอบด้วยอาคารพาณิชย์ ซึ่งปัจจุบันค่าเช่าจากอาคารดังกล่าวเป็นแหล่งรายได้หลักที่สายสกุลใช้ในการบูรณะซ่อมแซมวังวรดิศที่เสื่อมสภาพตามกาลเวลา

ประเด็นประวัติศาสตร์

กรมพระยาดำรงราชานุภาพ เป็นพระราชโอรสในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 4) ประสูติแต่เจ้าจอมมารดาชุ่ม สนมเอกในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นองค์ต้นราชสกุลดิศกุล พระองค์ทรงพระปรีชาสามารถในด้านการปกครอง การศึกษา ประวัติศาสตร์ และโบราณคดี โดยได้รับสมัญญานามว่าเป็นบิดาแห่งประวัติศาสตร์และโบราณคดีไทย ได้สร้างคุณประโยชน์แก่แผ่นดินไทยอย่างมากาย พระองค์ได้ใช้ชีวิตอยู่ในวังวรดิศและผ่านเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ อาทิ เหตุการณ์ปฏิวัติการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 หรือการรัฐประหาร (Coup d'etat) นั้น ได้มีทหารมาปิดล้อมวัง อุดรประตุน้ำต่าง และจذبเชื้อผู้เข้าออก สร้างความยากลำบากให้แก่พระองค์ พระองค์ได้ทรงประทับอยู่ที่เกาะปันนิง (ในขณะนั้นอยู่ภายใต้อิทธิพลของอนานิคมบริติช) ในภายหลัง พ.ศ. 2484 พระองค์เริ่มประชวรด้วยโรคพระหทัย จึงได้เสด็จกลับประเทศไทย เพื่อรักษาอาการประชวร และพระอาการทรุดลงเรื่อยมา พระองค์สิ้นพระชนม์เมื่อวันที่ 1 ธันวาคม พ.ศ. 2486 ณ วังวรดิศ

แนวทางการประพฤติปฏิบัติตนสู่การเป็นข้าราชการที่ดี

ม.ล. ปนัดดา ดิศกุล มีฐานะเป็นปนัดดา (เหลน) ของกรมพระยาดำรงราชานุภาพ ดำรงตำแหน่งเป็นสมาชิกวุฒิสภา เป็นอดีตรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี รองผู้ว่าราชการหลายจังหวัด อดีตโฆษกกระทรวงมหาดไทยฝ่ายข้าราชการประจำที่ปรึกษาด้านความมั่นคง ปัจจุบันเป็นผู้ดูแลธำรงรักษาวังวรดิศ ท่านได้มอบประสบการณ์และแนวทางการประพฤติปฏิบัติแก่ราชการใหม่ โดยให้ข้าราชการมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม และยึดถือประโยชน์ของประเทศชาติเป็นสำคัญ นอกจากนี้ ท่านได้น้อมนำคำสอนของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร (รัชกาลที่ ๙) มาแนะแนวทางให้แก่ข้าราชการใหม่ คือ “รู้ รัก สามัคคี” และ “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” โดยข้าราชการควรจะต้องมีความรอบรู้และใช้สติปัญญาเพื่อพิจารณาในเรื่องต่าง ๆ เพราะมีความรู้จึงมีความเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ เมื่อมีความรักในเรื่องนั้นจึงสามารถเข้าถึงเรื่องต่าง ๆ ได้อย่างถ่องแท้ และต้องมีความสามัคคีจึงจะสามารถนำไปพัฒนาในเรื่องต่าง ๆ ได้อย่างยั่งยืนและมีคุณภาพ เพื่อนำไปพัฒนาประเทศชาติบ้านเมืองให้เจริญผาสุก

สิ่งที่ได้เรียนรู้จากการศึกษาดูงาน ณ วังวรดิศ

ผมได้รับฟังบรรยายพิเศษหัวข้อ “ประสบการณ์และแนวทางการประพฤติปฏิบัติตนสู่การเป็นข้าราชการที่ดีตามรอยพระยุคลบาท” จาก หม่อมหลวงปนัดดา ดิศกุล สมาชิกวุฒิสภา และประธานพิพิธภัณฑ์และหอสมุดสมเด็จพระยาตากสินมหาราช โดยมีความสำคัญ ดังนี้

ประวัติความเป็นมาของวังวรดิศ และสมเด็จพระยาตากสินมหาราช

วังวรดิศ เป็นวังที่สร้างขึ้นใน พ.ศ. 2454 บนที่ดินของเจ้าจอมมารดาชุ่ม พระมารดาของ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ โดยสร้างขึ้นสมัยปลายรัชกาลที่ 5 และเสร็จสมบูรณ์ในสมัยรัชกาลที่ 6 วังวรดิศมีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ เนื่องจากเคยเป็นที่ประทับของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ บุคคลสำคัญของชาติและของโลกซึ่งพระองค์ท่านทรงได้รับการถวายสมัญญานามว่า "พระบิดาแห่งประวัติศาสตร์และโบราณคดี และ พระบิดาของกระทรวงมหาดไทย" ด้วยพระปรีชาสามารถและผลงานที่ทรงไว้บังเกิดประโยชน์แก่ประเทศชาติในหลากหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นทางด้านการศึกษา การทหาร การปกครอง การต่างประเทศ การสาธารณสุข ฯลฯ จนกระทั่งได้รับการขนานพระนามว่าทรงเป็น "เพชรประดับพระมหามงกุฎ" ของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว นอกจากนี้ยังเป็นสถานที่สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ สิ้นพระชนม์ เมื่อวันที่ 1 ธันวาคม พ.ศ. 2486 ในระหว่างสงครามโลกครั้งที่สอง ซึ่งวังแห่งนี้ได้รับการอนุรักษ์โดย พลตรี หม่อมราชวงศ์สังขดิศ ดิศกุล และได้รับรางวัลอาคารอนุรักษ์ดีเด่นจากสมาคมสถาปนิกสยามและได้รับการเสนอโดยองค์การยูเนสโก ประกาศให้เป็นเอเชียแปซิฟิก เพื่อร่วมอนุรักษ์เป็น อาคารประวัติศาสตร์โลก ทำให้เป็นที่รู้จักในระดับโลกด้วยความสวยงามและการมีความสำคัญทางประวัติศาสตร์.

การเป็นข้าราชการที่ดีตามรอยพระยุคลบาท

ข้าราชการมีหน้าที่ที่จะต้องมีความซื่อสัตย์และเข้าใจกัน เพื่อเสริมสร้างความรู้และความเข้าใจในการพัฒนาตนเองและผู้อื่น และต้องหมั่นพัฒนาตนเองด้วยความตั้งใจในการเรียนรู้และปฏิบัติตามพระบรมราชปณิธาน ดำรงตนเป็นแบบอย่างที่ดีในสังคม อนุรักษ์สืบทอดและรักษาสถาบันของข้าราชการว่าไม่ใช่มีอภิสิทธิ์ชนเหนือผู้อื่น แต่ต้องเป็นดำรงตนเป็นแบบอย่างในการเสียสละประโยชน์ส่วนตนเน้นประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง ร่วมทบทวนที่ตามหลักคุณธรรมและค่านิยมที่กำหนดไว้ รักษาความซื่อสัตย์และมีความรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ การดำเนินงานต้องเป็นไปอย่างถูกต้องและสุจริต ไม่นำอานาจมาใช้ในการที่ผิดและต้องมีความเพียรและความอ่อนน้อมถ่อมตนในการปฏิบัติหน้าที่และการพัฒนาบ้านเมือง ข้าราชการควรยึดหลักสุจริตธรรม และหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี เพื่อให้บ้านเมืองมีความสงบสุขผู้คนมีความสมัครสมานสามัคคี และนำประเทศสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

สิ่งที่ได้เรียนรู้จากการศึกษาดูงาน ณ วังวรดิศ

ข้าราชการ หมายถึงผู้ทำงานต่าง ๆ แทนพระราชา ไม่ว่าจะเป็นอยู่ในตำแหน่งใด ล้วนมีความสำคัญในงานของแผ่นดินทั้งสิ้น ดังนั้นข้าราชการทุกคนจึงควรปฏิบัติหน้าที่โดยเต็มกำลังความสามารถด้วยความเสียสละ หมดระวัง และระลึกเสมอว่า การปฏิบัติหน้าที่ของตนมีผลกระทบต่อประชาชน รวมถึงความเจริญของประเทศชาติ ทำให้ต้องสร้างความรู้และความเข้าใจให้แก่ข้าราชการบรรจุใหม่ จาก สำนักงานสภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ Future Team รุ่นที่ 11 จำนวน 32 คน ถึงความสำคัญของสถาบันกษัตริย์ จึงได้รับฟังความเป็นมาของวังวรดิศ และเรื่องราวจากการทำงานในตำแหน่งข้าราชการ โดยหม่อมหลวงปนัดดา ดิศกุล ปัจจุบันดำรงตำแหน่ง สมาชิกวุฒิสภา และเคยดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี

วังวรดิศ เคยเป็นที่ประทับของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ตั้งอยู่บนถนนหลานหลวง ใกล้ตลาดสะพานขาว ปัจจุบันใช้จัดแสดงเป็นพิพิธภัณฑ์และหอสมุด ซึ่งถูกออกแบบโดย Karl Doehring นายช่างชาวเยอรมัน สร้างขึ้นปลายสมัยรัชกาลที่ 5 และสร้างเสร็จในสมัยรัชกาลที่ 6 ลำดับถัดมา ม.ล. ปนัดดา ดิศกุล ได้เล่าถึงบิดาของท่าน หม่อมราชวงศ์สังขดิศ ดิศกุล ผู้เป็นทายาทสายตรงผู้สืบทอดรักษาวังวรดิศ ท่านได้ทุ่มเทเวลามากกว่า 20 ปีภายหลังเกษียณอายุราชการในตำแหน่งเอกอัครราชทูตในประเทศต่าง ๆ ได้แก่ ประเทศมาเลเซีย สมาพันธรัฐสวิส และนครรัฐวาติกัน โดยไม่เคยมีความคิดที่จะขายหรือให้เช่าพื้นที่วังวรดิศตามสิทธิแห่งความเป็นเจ้าของ ทั้งที่มีผู้มาติดต่อขอซื้อขอเช่าด้วยการเสนอราคาค่างวดเป็นจำนวนมาก ซึ่งภายในของวังวรดิศภายในประกอบไปด้วย ห้องรับแขกแบบยุโรป หรือที่สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ทรงเรียกว่าห้อง Study ห้องจีน มีประติมากรรมฮก ลก ชิว ตั้งอยู่ในฉากที่เป็นบานเฟี้ยมแบบจีนโบราณ และมีชุดรับแขกประดับ ได้แก่ โต๊ะจีนโบราณที่มีจำนวนเพียง 5 ตัวในประเทศไทย มีบันไดเวียนและกรอบหน้าต่างโค้งลักษณะแบบตะวันตก ห้องทรงพระอักษร ภายในประกอบไปด้วย โต๊ะทำงาน เครื่องมือ หนังสือ รวมอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ที่ใช้ในการทรงงาน ห้องบรรทม และห้องพระหรือห้องพระบรมอัฐิประดิษฐานพระบรมอัฐิของรัชกาลที่ 1 รัชกาลที่ 2 รัชกาลที่ 4 และรัชกาลที่ 5 และของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ

สิ่งที่ได้เรียนรู้จากการศึกษาดูงาน ณ วังวรดิศ

สรุปสาระสำคัญ

1. จงใช้ปัญญา (Intelligence) นำหน้าชีวิตสู่ความสำเร็จ
2. การแบ่งจังหวัด และการแบ่งกระทรวง - ประเทศไทยแบ่งออกเป็น 76 จังหวัด และกรุงเทพมหานคร (กรุงเทพมหานครเป็นรูปแบบการปกครองท้องถิ่น รูปแบบพิเศษ)
3. การแบ่งกระทรวง - ประเทศไทยแบ่งออกเป็น 19 กระทรวง และสำนักนายกรัฐมนตรี
4. ม.ล. ปันดดา ดิสกุล แนะนำให้อ่านหนังสือ “สิ่งที่ข้าพเจ้าพบเห็น” ซึ่งเขียนโดย ม.จ. พูนพิสมัย ดิสกุล
5. แนะนำหอสมุดดำรงราชานุภาพ เป็นห้องอนุรักษ์แต่สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ผู้ทรงเป็นพระบิดาแห่งประวัติศาสตร์และโบราณคดีพระองค์แรกของประเทศไทย หอสมุดดำรงราชานุภาพ เป็นห้องสมุดที่เก็บรวบรวมหนังสือหายากซึ่งพระองค์ทรงสะสมไว้ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ ซึ่งหอสมุดเปิดในวันเวลาราชการ และบริหารจัดการโดยหอสมุดแห่งชาติ
6. “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา: ศาสตร์พระราชา เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน” ที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงใช้เป็นวิธีการทรงงานมาตลอดรัชสมัย
7. ม.ล. ปันดดา ดิสกุล ได้ถ่ายทอดประสบการณ์ผ่านการบอกเล่า โดยมีรายละเอียด ดังนี้
 - บุคคลที่จะเข้ามารับราชการ (รวมถึงข้าราชการ สชช.) จะต้องมีความรอบรู้ มีความสามารถ และมีความเป็นมืออาชีพในการคิดวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ
 - ข้าราชการที่ดีจะต้องมีความซื่อสัตย์สุจริต อาทิ ในช่วงปีใหม่ ม.ล. ปันดดา จะปิดบ้านที่กรุงเทพมหานครแล้วย้ายไปอยู่ต่างจังหวัด เพื่อจะได้ไม่ต้องรับของขวัญปีใหม่ เพื่อป้องกันการรับสินบนและป้องกันไม่ให้เกิดผลประโยชน์ทับซ้อน
 - ข้าราชการที่ดีควรมีความอ่อนน้อมถ่อมตน และมีความอดทนอดกลั้น อาทิ ข้าราชการไม่ควรทะเลาะกับประชาชนเมื่อเกิดปัญหาขึ้น
 - ข้าราชการจะต้องพร้อมที่จะได้รับการแต่งตั้งโยกย้ายได้ตลอดเวลา
 - ข้าราชการที่ดีจะต้องยึดหลัก เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา ตามแนวทางพระราชดำริ

กองยุทธศาสตร์และประสานการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขัน (กพข.)

สิ่งที่ได้เรียนรู้จากการศึกษาดูงาน ณ วังวรดิศ

จากการศึกษาดูงาน ณ วังวรดิศ หม่อมหลวงปนัดดา ดิศกุล ได้ให้ความอนุเคราะห์ในการบรรยาย ประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับบุคคลสำคัญอย่างสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ในฐานะที่เป็นเจ้าของสถานที่ และมีความสำคัญเป็นบุคคลสำคัญของโลกคนแรกของประเทศไทย โดยวังวรดิศ สร้างขึ้นบนที่ดินของเจ้าจอมมารดาชุ่ม (พระมารดา) โดยสร้างจากพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ของสมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง และพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทำให้สถานที่ดังกล่าวเต็มไปด้วยเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ที่คาบเกี่ยวในรัชสมัยของรัชกาลที่ 5 และรัชกาลที่ 6 ซึ่งบุคคลที่มีบทบาทในการอนุรักษ์และถ่ายทอดเรื่องราว ได้แก่ หม่อมราชวงศ์สังขดิศ ดิศกุล (พระนัดดา ในสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ) ซึ่งเป็นบิดาของหม่อมหลวงปนัดดา ดิศกุล โดยท่านได้มีดำริให้จัดแสดงวังวรดิศเป็นพิพิธภัณฑ์และหอสมุด โดยไม่ได้ส่งมอบให้กรมศิลปากรมาบริหารจัดการ แต่เป็นการบริหารจัดการบูรณะจากทรัพย์ส่วนตัวของครอบครัว ยกเว้นในส่วนของการบริหารจัดการ ห้องสมุด ซึ่งหม่อมหลวงปนัดดาฯ ได้ให้ข้อมูลว่าในการบูรณะส่วนใหญ่เป็นรายได้จากการให้เช่าพื้นที่บริเวณโดยรอบ แม้ว่าวังวรดิศถือเป็นสถานที่ทางประวัติศาสตร์ที่อยู่ร่วมกับความเป็นเมือง แต่สามารถบริหารจัดการสภาพแวดล้อมโดยรอบได้เป็นอย่างดี เช่น การปลูกต้นไม้เป็นเสมือนรั้วกำบังจากมลพิษและสิ่งรบกวน สามารถสร้างความเป็นส่วนตัวได้ ทั้งนี้ ข้าราชการเกษียณจากทั้งกระทรวงมหาดไทยและสำนักนายกรัฐมนตรี ยังอำนวยความสะดวกในการเยี่ยมชมและอธิบายถึงประวัติศาสตร์ ความสำคัญของสถานที่ในมุมต่าง ๆ ในวัง เช่น ห้องพระซึ่งประดิษฐานพระบรมอัฐิของรัชกาลที่ 1 - 5 (เว้นแต่รัชกาลที่ 3 เนื่องจากไม่ได้รับพระราชทาน) ห้องทรงพระอักษรที่มีความน่าสนใจ คือ ประกอบไปด้วย 2 ห้องที่ตั้งอยู่คนละฝั่งเพื่อให้เอื้อต่อทิศทางลม นอกจากนี้ยังเห็นถึงความละเอียดอ่อนในการสร้างห้องเพื่อรับรองแขกที่มีเชื้อชาติต่างกัน เช่น ห้องจีน ห้องฝรั่ง สะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมทางการทูตและการสร้างสัมพันธไมตรี การค้าขายในช่วงเวลานั้นได้เป็นอย่างดี อย่างไรก็ตามเป็นที่น่าเสียดายว่าในอนาคตวังวรดิศอาจถูกปล่อยให้เสื่อมสภาพ เรื่องราวทางประวัติศาสตร์ค่อย ๆ เลือนรางไปตามกาลเวลาเนื่องจากถูกถ่ายทอดผ่านการบอกเล่าของผู้คน รวมทั้งวังวรดิศเองก็ไม่ได้ถูกส่งต่อให้อยู่ในความดูแลของส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง

นอกจากนี้ หม่อมหลวงปนัดดาฯ ยังได้บอกเล่าประสบการณ์ในการทำงานตลอดชีวิตการเป็นข้าราชการทั้งข้าราชการการเมืองและข้าราชการประจำ เช่น สำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวงมหาดไทย รวมทั้งท่านยังเคยดำรงตำแหน่งผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่ ปทุมธานี นครปฐม ฯลฯ ซึ่งถือได้ว่าท่านเป็นผู้ที่มีความเข้าใจบริบทการบริหารราชการทั้งระดับพื้นที่และส่วนกลาง ซึ่งท่านได้ทำงานด้วยความมุ่งมั่น ตั้งใจ และซื่อสัตย์สุจริต เป็นที่มาของการได้รับรางวัลอันทรงเกียรติมากมาย ซึ่งท่านก็ได้ให้ข้อคิดสอนใจ และความตระหนักถึงความเป็นข้าราชการที่ได้ทำงานรับใช้ชาติ ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่สามารถหาซื้อได้ด้วยเงินทอง รวมทั้งให้ความสำคัญกับการให้เกียรติ เมตตา และเคารพในความเป็นมนุษย์ของผู้อื่น ทำให้ท่านยังคงได้รับมิตรไมตรีจากอดีตเพื่อนร่วมงานและผู้ได้บังคับบัญชาเสมอมา ถือเป็นตัวอย่งที่ดียิ่งที่ดิฉันจะน้อมนำไปปฏิบัติในชีวิตการเป็นข้าราชการ

สิ่งที่ได้เรียนรู้จากการศึกษาดูงาน ณ วังวรดิศ

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ถือเป็นหน่วยงานที่มีเกียรติและมีบทบาทสำคัญต่อการบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาล เกี่ยวกับการกำหนดกรอบทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ และสภาพการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคมทั้งของประเทศและประชาคมโลก

ดังนั้น ผู้ที่เข้ามาบริหารราชการจึงต้องมีความรอบรู้ มีความสามารถ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการคิดวิเคราะห์ข้อมูลและสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ตลอดจนมีความสามารถคาดการณ์อนาคตเพื่อเป็นฐานข้อมูลในการบริหารประเทศได้อย่างถูกต้องแม่นยำ อีกทั้งข้าราชการใน สศช. จะต้องมีความรับผิดชอบสูงต่อส่วนรวมและประเทศชาติ ต้องสามารถครองสติให้มั่นคง และใช้ปัญญาในการคิดพิจารณาตัดสินใจเรื่องต่างๆ ได้อย่างรอบคอบ ระมัดระวัง นำไปสู่ความถูกต้องเหมาะสม เป็นระบบระเบียบเรียบร้อย ปฏิบัติตนอยู่ในระเบียบวินัย อันดีงาม ดำรงรักษาเกียรติคุณและศักดิ์ศรีของการเป็นข้าราชการที่ดีตามรอยพระยุคลบาท โดยมีหน้าที่ที่จะต้องมีความรักซึ่งกันและกันต่อเพื่อนข้าราชการและบุคลากรในหน่วยงานราชการ ต้องเสริมสร้างความรู้รักสามัคคีและเข้าใจ เข้าถึง พัฒนากันอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

อย่างไรก็ตาม ข้าราชการพึงระลึกอยู่เสมอว่าข้าราชการมิใช่อภิสิทธิ์ชน หากแต่จะต้องบำเพ็ญตนให้เป็นแบบอย่างของคนดีแก่สังคมและร่วมกันสืบสาน รักษา และต่อยอดตามพระบรมราชปณิธาน ยึดมั่น ดำรงตนด้วยความกตัญญูต่อชาติ ความซื่อสัตย์สุจริต ความพอเพียง ความอ่อนน้อมถ่อมตน มีความเพียรพยายาม มีความรับผิดชอบในการทำหน้าที่ ที่จะต้องมาก่อนหรือควบคู่กับการใช้อำนาจ และจะต้องใช้สติปัญญากำกับความคิด และการกระทำ ยึดหลักสุจริตธรรม บุรณภาพ และหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี เพื่อให้บ้านเมืองของเรา มีความสงบสุขร่มเย็น ผู้คนมีความสมัครสมานสามัคคี และนำสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

นอกจากความรู้เกี่ยวกับการเป็นข้าราชการที่ดีแล้ว การได้เข้าชมพิพิธภัณฑ์ทำให้สัมผัสได้ถึงคุณค่าด้านสถาปัตยกรรม โดยพิพิธภัณฑ์ออกแบบโดย Karl Doehring นายช่างชาวเยอรมัน ผู้ออกแบบวังบางขุนพรหมและพระราชมารชนิเวศน์ที่จังหวัดเพชรบุรี สร้างขึ้นในสมัยปลายรัชกาลที่ 5 และมาแล้วเสร็จในสมัยรัชกาลที่ 6 โดยวังวรดิศมีการออกแบบเป็นอาคาร 3 ชั้น รูปตัวแอล หลังคาจั่วปาดมุงทรงสูงหักมุมตอนปลาย มุงกระเบื้องดินเผาจากเกาะยอ จังหวัดสงขลา หน้าต่างทำเป็นซุ้มโค้งและสีเหลี่ยมผืนผ้า มีหน้าต่างบานเล็กบนหลังคาด้านหน้าและบริเวณข้างบ้านเพื่อระบายอากาศตามแบบการสร้างบ้านของยุโรป พื้นทำจากไม้ภายในตกแต่งด้วยไม้แกะสลักและลวดบัวปูนปั้นตามแบบสถาปัตยกรรมแบบ Art Nouveau

ภายในแสดงให้เห็นการดำเนินชีวิตของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ผู้ได้รับการยกย่องว่าเป็นบิดาแห่งประวัติศาสตร์ของไทย ที่พักของพระองค์ มีการจัดวางข้าวของเครื่องใช้ยังคงสภาพสมัยที่พระองค์ยังมีพระชนม์ชีพ โดยผู้เข้าชมจะได้เห็นห้องต่างๆ เช่น ห้องเสวย ห้องจิบ ห้องพระบรรทม ห้องทรงพระอักษร และห้องพระหรือห้องพระบรมอัฐิประดิษฐาน พระบรมอัฐิของรัชกาลที่ 1 รัชกาลที่ 2 รัชกาลที่ 4 รัชกาลที่ 5 และของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ

พิพิธภัณฑ์วังวรดิศได้รับการอนุรักษ์โดย พลตรี หม่อมราชวงศ์สังขดิศ ดิศกุล และได้สืบทอดมายังหม่อมหลวงปนัดดา ดิศกุล โดยพิพิธภัณฑ์ได้รับรางวัลอาคารอนุรักษ์ดีเด่นสมาคมสถาปนิกสยาม เมื่อปี พ.ศ. 2527 และได้รับการเสนอโดยองค์การยูเนสโกประจำภาคพื้นเอเชียแปซิฟิก ให้ร่วมอนุรักษ์เป็นอาคารประวัติศาสตร์โลก

สิ่งที่ได้เรียนรู้จากการศึกษาดูงาน ณ วังวรดิศ

คณะเจ้าหน้าที่จากสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้รับเกียรติจากหม่อมหลวง ปนัดดา ดิศกุล สมาชิกวุฒิสภา และประธานพิพิธภัณฑ์หอสมุดดำรงราชานุภาพเป็นผู้บรรยายถึงประสบการณ์ และแนวทางการประพฤติปฏิบัติตนตามรอยยุคลบาท ทั้งในแง่มุมมองของการเป็นข้าราชการที่ดี การนำความรู้ ความสามารถมาใช้ในการทำงาน ระบบการบริหารราชการ และรากเหง้าประวัติศาสตร์ของประเทศไทย

การเป็นข้าราชการที่ดี ต้องมีสติในการทำงานและให้บริการประชาชนอย่างอ่อนน้อมถ่อมตน และเท่าเทียม มีใจเอื้อเฟื้อ มีใจเสียสละ ต้องมีความซื่อสัตย์สุจริต และพอเพียง จากความตอนหนึ่งที่หม่อมหลวง ปนัดดา ดิศกุล เล่าว่า ในช่วงวันปีใหม่ของทุกปี ท่านพ่อจะเดินทางไปพักผ่อน ณ ต่างจังหวัด เพื่อเลี่ยงการรับของขวัญ หรือของกำนัลที่บุคคลจะนำมาให้ ซึ่งเป็นการดำรงไว้ซึ่งความซื่อสัตย์สุจริต ไม่เอนเอียง และประพฤติอย่างอ่อน น้อมถ่อมตน ปฏิเสธโดยไม่ทำร้ายน้ำใจผู้อื่น

ความรู้ความสามารถในการทำงาน สภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติมีบทบาทหน้าที่ สำคัญในการกำหนดทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ การปฏิบัติงานในสำนักงาน สภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาตินั้น จึงต้องเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ มีทักษะการคิดวิเคราะห์ และคาดการณ์สถานการณ์ที่จะเกิดขึ้น เพื่อเป็นข้อมูลในการพิจารณาวางแผนการบริหารประเทศได้อย่าง ถูกต้อง แม่นยำ

ระบบการบริหารราชการ สำนักนายกรัฐมนตรี แม้มีระดับเทียบเท่ากระทรวง แต่ก็มิได้เป็นกระทรวง แต่เป็นศูนย์กลางระหว่างกระทรวงต่าง ๆ มีหน้าที่เชื่อมโยงและสนับสนุนให้แต่ละกระทรวงทำงานให้สอดคล้อง กัน ร่วมกันพัฒนาและผลักดันให้ประเทศไทยเกิดการพัฒนา ทั้งในด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ ควบคู่กับความสงบ ร่มเย็นของบ้านเมือง

รากเหง้าประวัติศาสตร์ของประเทศไทย หม่อมหลวง ปนัดดา ดิศกุล ได้เล่าความในการสร้าง พระบรมราชานุสาวรีย์ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว หรือ พระบรมรูปทรงม้า ซึ่งเป็นอนุสาวรีย์ ที่สร้างขึ้นจากเงินสมทบทุนของประชาชน ที่เกิดจากความรักของประชาชนต่อองค์พระมหากษัตริย์ และเงินส่วนที่เหลือจากการสร้างพระบรมรูปทรงม้า ได้นำมาสร้างสถาบันอุดมศึกษาแห่งแรกของประเทศไทย ซึ่งสะท้อนถึงความสามัคคีของประชาชนคนไทย และความรักระหว่างพระมหากษัตริย์กับประชาชน

สิ่งที่ได้เรียนรู้จากการศึกษาดูงาน ณ วังวรดิศ

เมื่อวันพุธที่ 10 มกราคม พ.ศ. 2567 กระผมได้มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาสมรรถนะและองค์ความรู้เชิงสร้างสรรค์ของบุคลากรด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริต และเดินทางมาศึกษาเรียนรู้ ณ พิพิธภัณฑ์วังวรดิศ เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย ซึ่งได้รับเกียรติจากหม่อมหลวงปนัดดา ดิศกุล ประธานพิพิธภัณฑ์และหอสมุดสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ พร้อมด้วยภริยา คุณอัมพร ดิศกุล ณ อยุธยา ในการเล่าบรรยายประวัติความเป็นมาของวังวรดิศ และสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ผู้เป็นต้นตระกูลดิสกุล ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน และบริบทการเมืองไทยในยุคที่ท่านดำรงตำแหน่งทางการเมือง โดยมีรายละเอียดดังนี้

- วังวรดิศ สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2454 บนที่ดินของเจ้าจอมมารดาชุ่ม พระมารดาของกรมพระยาดำรงราชานุภาพ ตั้งอยู่บนถนนหลานหลวง และถนนดำรงรักษ์ ใกล้ตลาดสะพานขาว โดยสร้างจากพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ของสมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ และพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เพื่อเป็น ออกแบบโดย คาร์ล ดอห์ริง นายช่างชาวเยอรมัน สร้างขึ้นสมัยปลายรัชกาลที่ 5 และมาแล้วเสร็จในสมัยรัชกาลที่ 6 มีลักษณะเป็นอาคารสูง 2 ชั้น ใช้การออกแบบสถาปัตยกรรมแบบตะวันตก ภายในประกอบด้วยห้องนอน ห้องประชุม ห้องโถงใหญ่ และห้องรับประทานอาหาร ซึ่งถูกใช้เป็นที่อยู่ของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยา ดำรงราชานุภาพ เป็นเวลา 30 ปี จวบจนท่านสิ้นพระชนม์ ในปี พ.ศ. 2486 ภายหลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง 11 ปี โดยปัจจุบันได้เปิดแสดงเป็นพิพิธภัณฑ์ และหอสมุดดำรงราชานุภาพ ซึ่งรวบรวมหนังสือโบราณฉบับพัน ๆ เล่ม อีกทั้งภายในวังยังมีการจัดวางข้าวของเครื่องใช้สมัยที่พระองค์ยังมีพระชนม์ชีพ เช่น ห้องเสวย ห้องเงิน ห้องพระบรรทม ห้องพระ และห้องทรงพระอักษร

- นอกจากนี้ หม่อมหลวงปนัดดา ดิศกุล กล่าวในความตอนหนึ่งว่า “สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ถือเป็นส่วนราชการที่มีบทบาทสำคัญต่อการบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาลในการกำหนดกรอบทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ และสภาพการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคมทั้งของประเทศและของโลก ดังนั้น ผู้ที่มาเข้ารับราชการที่สภาพัฒน์จะต้องมีความรู้ ความสามารถ มีความรับผิดชอบสูงต่อทั้งส่วนรวมและประเทศชาติ อีกทั้ง ต้องใช้ปัญญานำทางในการคิดและตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ อย่างรอบคอบ ดำรงอยู่ในระเบียบวินัยอันดีงาม รักษาเกียรติและศักดิ์ศรีของการเป็นข้าราชการที่ดีตามรอยพระยุคลบาท และยึดหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

โดยสรุป สิ่งที่กระผมได้เรียนรู้จากการศึกษาดูงานครั้งนี้ คือ การได้รับรู้ถึงประวัติ คุณูปการของกรมพระยาดำรงฯ ทั้งในด้านการศึกษา การเมือง การปกครอง และบริบทการเมืองไทยในยุคสมัยที่ท่านหม่อมหลวงปนัดดา ดิศกุล ดำรงตำแหน่งทางการเมือง รวมถึงแนวทางการดำรงตนเป็นข้าราชการที่ดีตามรอยพระยุคลบาท โดยยึดถือประโยชน์ส่วนรวมของชาติเป็นสำคัญ

สิ่งที่ได้เรียนรู้จากการศึกษาดูงาน ณ วังวรดิศ

ตามที่ดิฉันได้เข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาสมรรถนะและองค์ความรู้เชิงสร้างสรรค์ของบุคลากร ด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริต : การอบรมเชิงปฏิบัติการหลักสูตรข้าราชการที่ดีและหลักสูตร ด้านทุจริต สศช. (STRONG NESDC) ประจำปีงบประมาณ 2567 ในวันที่ 10 มกราคม 2567 ณ วังวรดิศ นั้น สามารถสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการศึกษาดูงานได้ ดังนี้

1. ลักษณะของผู้ที่เข้ามาบริหารราชการ : ต้องมีความรอบรู้ มีความสามารถ มีการคิดวิเคราะห์ข้อมูล และสถานการณ์ที่เกิดขึ้น เพื่อเป็นฐานข้อมูลในการบริหารประเทศได้อย่างถูกต้องแม่นยำ อีกทั้งต้องมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวมและประเทศชาติ
2. ลักษณะของการทำงาน : มีสติเพื่อให้สามารถใช้ปัญญาในการคิดพิจารณาตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ ได้อย่างรอบคอบ ระมัดระวัง นำไปสู่ความถูกต้องเหมาะสม มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย ปฏิบัติตนอยู่ในระเบียบวินัยอันดีงาม ดำรงรักษาเกียรติคุณและศักดิ์ศรีของการเป็น “ข้าราชการที่ดีตามรอยพระยุคลบาทอยู่เสมอ
3. การนำหลักปรัชญามาใช้ในการทำงาน : การนำหลักปรัชญามาใช้ในการทำงานสามารถประสบความสำเร็จในชีวิต โดยเริ่มจากตนเองในการปรับทัศนคติตนเอง และพึงประโยชน์ส่วนรวม ทำงานตามหน้าที่ ให้ประโยชน์แก่ประชาชนมากที่สุด จะรู้ว่าคุณอยู่ตรงไหน
4. ข้อคิดการเยี่ยมชมวังวรดิศ : สะท้อนถึงการทำงานและการใช้ชีวิตตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ในการสร้างสรรค์ห้องแต่ละห้องมีความเป็นมาและความจำเป็นในแต่ละห้อง แสดงถึงต้องมีการปรับตัวให้เข้ากับยุคสมัย และต้องเข้าใจผู้อื่นถึงจะมีความสำเร็จ เช่น ห้องรับรองจีน อิสลาม ไทย อังกฤษที่แสดงถึงความเคารพวัฒนธรรม สามารถสร้างแรงจูงใจในการทำการค้าในแต่รัฐสมัยได้ เป็นต้น
5. ให้คิดเสมอว่าการทำงานที่เราทำมาทำงานในครั้งนี้ไม่ใช่เพราะเงินแต่เป็นการพัฒนาประเทศแก่ประชาชน และจงภูมิใจในการทำงานเป็นข้าราชการ เพื่อนำสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนในอนาคตต่อไป

สิ่งที่ได้เรียนรู้จากการศึกษาดูงาน ณ วังวรดิศ

การเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาสมรรถนะและองค์ความรู้เชิงสร้างสรรค์ของบุคลากรด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริต : การอบรมเชิงปฏิบัติการหลักสูตรข้าราชการที่ดีและหลักสูตรต่อต้านการทุจริต สศช. (STRONG NESDC) ประจำปีงบประมาณ 2567 และเดินทางมาศึกษาเรียนรู้ ณ พิพิธภัณฑ์วังวรดิศ เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย เมื่อวันที่ 10 มกราคม 2567 โดยหม่อมหลวงปนัดดา ดิศกุล สมาชิกวุฒิสภา และประธานพิพิธภัณฑ์และหอสมุดสมเด็จพระเจ้า กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ให้การต้อนรับสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และบรรยายพิเศษ “ประสบการณ์และแนวทางการประพฤติปฏิบัติตนสู่การเป็นข้าราชการที่ดีตามรอยพระยุคลบาท” แก่ข้าราชการใหม่ของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยสรุปได้ ดังนี้

ประสบการณ์และแนวทางการประพฤติปฏิบัติสู่การเป็นข้าราชการที่ดี

ตลอดชีวิตการทำงานของ ม.ล.ปนัดดาฯ ซึ่งเป็นอีกบุคคลหนึ่งที่เป็นตัวอย่างที่ดีของข้าราชการ และได้ข้อคิดว่าผู้ที่เข้ามารับราชการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้าราชการในสังกัดสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ จึงต้องมีความรอบรู้ มีความสามารถ กอปรด้วยบุคลากรที่มีความเป็นมืออาชีพโดยเฉพาะในการคิดวิเคราะห์ข้อมูลและสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ตลอดจนคาดการณ์ถึงอนาคต เพื่อเป็นฐานข้อมูลในการบริหารประเทศได้อย่างถูกต้องแม่นยำ ข้าราชการทุกคนจึงถือเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบสูงต่อส่วนรวมและประเทศชาติ เพราะนอกจากจะต้องเป็นผู้ที่มีความรอบรู้ดังกล่าวมาแล้ว ทุกคนจึงพึงครองสติให้มั่นคงเพื่อให้สามารถใช้ปัญญาในการคิดพิจารณาตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ ได้อย่างรอบคอบ ระมัดระวัง นำไปสู่ความถูกต้องเหมาะสม เป็นระบบระเบียบเรียบร้อย ปฏิบัติตนอยู่ในระเบียบวินัยอันดีงาม ดำรงรักษาเกียรติคุณและศักดิ์ศรีของการเป็น “ข้าราชการที่ดีตามรอยพระยุคลบาท” คือ มีหน้าที่ที่จะต้องมีการซึ่งกันและกัน เสริมสร้างความรู้รักสามัคคีและเข้าใจ เข้าถึง พัฒนา จงมีสติระลึกอยู่เสมอว่า “ข้าราชการมีข้ออภิสิทธิ์ชน หากแต่จะต้องบำเพ็ญตนให้เป็นแบบอย่างของคนดีแก่สังคม”

นอกจากนี้ ยังได้เล่าเรื่องเกี่ยวกับวังวรดิศ ซึ่งเป็นที่ประทับของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพปัจจุบันเปิดเป็นพิพิธภัณฑ์และหอสมุดสมเด็จพระเจ้า กรมพระยาดำรงราชานุภาพ อยู่ในความดูแลของหม่อมหลวงปนัดดา ดิศกุล ในฐานะเป็นทายาทชั้นเหลนในสมเด็จพระเจ้า โดยเล่าถึงวังวรดิศไว้ว่า “กรมพระยาดำรงราชานุภาพ คุณพ่อสุดท้ายก่อนเกษียณราชการ ได้ไปดำรงตำแหน่งเอกอัครราชทูตที่สมาพันธรัฐสวิส กับนครรัฐวาติกัน ซึ่งก็ได้รับพระราชทานพระเมตตาจากสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี (สมเด็จย่า) พระองค์พระราชทานแนวพระราชดำริให้พ่อ พ่อก็ได้กราบบังคมทูลพระยุคลบาท โดยทรงแนะนำให้เปิดวังเป็นโรงเรียน หรือพิพิธภัณฑ์เล็ก ๆ เพื่อให้ผู้คนได้จดจำถึงสมเด็จพระเจ้า กรมพระยาดำรงราชานุภาพ พ่อพ่อเกษียณกลับมาไม่กี่เดือน ก็เปิดเป็นพิพิธภัณฑ์ส่วนบุคคล มา” ทั้งนี้ได้มีโอกาสได้เยี่ยมชมส่วนต่าง ๆ ของวังวรดิศ เช่น ห้องรับแขกแบบยุโรป หรือที่สมเด็จพระเจ้า กรมพระยาดำรงราชานุภาพทรงเรียกว่าห้อง Study ห้องเงินมีประติมากรรมหอก ลก ชิว ตั้งอยู่ในฉากที่เป็นบานเฟี้ยมแบบจีนโบราณ และมีชุดรับแขกประดับมุกฝีมือช่างจีนแผ่นดินใหญ่ ซึ่งได้รับพระราชทานจากสมเด็จพระพุทธเจ้าหลวง ห้องทรงพระอักษร อยู่ในทำเลดีเป็นพิเศษ คือติดหน้าต่างกระจกขนาดใหญ่ทำให้รับแสงได้มาก ที่ห้องนี้ยังมีโต๊ะที่ใช้ทรงงานอยู่ และห้องแต่งพระองค์ ยังมีฉลองพระองค์บางส่วนตั้งแสดงไว้

สิ่งที่ได้เรียนรู้จากการศึกษาดูงาน ณ วังวรดิศ

เมื่อวันพุธที่ 10 มกราคม 2567 คณะข้าราชการใหม่ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) หรือกลุ่ม FUTURE TEAM รุ่นที่ 11 เข้าร่วมการอบรมเชิงปฏิบัติการหลักสูตรด้านทุจริต และรับฟังการบรรยาย เรื่อง ประสบการณ์และแนวทางการประพฤติตนสู่การเป็นข้าราชการที่ดี ตามรอยพระยุคลบาท ปฏิบัติหน้าที่อย่างซื่อสัตย์ ยึดถือคุณธรรม ณ พิพิธภัณฑ์และหอสมุดสมเด็จพระเจ้า กรมพระยาดำรงราชานุภาพวังวรดิศ บรรยายโดย หม่อมหลวงปนัดดา ดิศกุล มีสาระสำคัญที่ได้เรียนรู้จากการศึกษาดูงาน ดังนี้

วังวรดิศ เดิมเป็นที่ดินของเจ้าจอมมารดาชุ่ม เจ้าจอมมารดาของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ผู้ทรงเป็นพระราชโอรสในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่ง ในการปฏิรูปการจัดระเบียบการปกครองไทย และการบริหารราชการของไทย โดยทรงเป็นองค์ปฐมเสนาบดีของกระทรวงมหาดไทย และได้รับการถวายสมัญญานามว่า **พระบิดาแห่งประวัติศาสตร์ไทย** และเป็นคนไทยคนแรกที่ยกย่องการยูเนสโก (UNESCO) ถวายสดุดีให้เป็นบุคคลสำคัญของโลก

เมื่อกล่าวถึงสมเด็จพระเจ้า กรมพระยาดำรงราชานุภาพ โดยทั่วไปมักคิดถึงพระเกียรติประวัติด้านการบริหารราชการแผ่นดินและผลงานด้านการปกครองส่วนภูมิภาคและท้องถิ่น แต่ส่วนน้อยจะรู้ว่า สมเด็จพระเจ้า ยังทรงเป็น **แบบอย่างของข้าราชการในด้านคุณธรรมและจริยธรรมในการดำรงชีวิต** ทำให้ทรงได้รับความรักและเคารพจากข้าราชการและลูกศิษย์มากมาย เห็นได้จากเหตุการณ์ในช่วงระหว่างการเปลี่ยนแปลงการปกครองไทย พ.ศ. 2475 เมื่อคณะราษฎรปฏิวัติการปกครองและเคียดแค้นใจในราชสกุลดิสกุล จึงเป็นเหตุให้สมเด็จพระเจ้า และครอบครัวเสด็จย้ายไปประทับที่ป็นัง ประเทศมาเลเซีย ซึ่งหนึ่งในสาเหตุของการตัดสินใจครั้งนี้ คือ การที่เพื่อนบรรดาข้าราชการ ลูกศิษย์และคนทั่วไป แวะเวียนมาเยี่ยมสมเด็จพระเจ้า ที่วังอยู่บ่อยครั้ง เมื่อทรงห้ามปรามเพราะทรงเกรงว่าจะเกิดภัยแก่ผู้มาเยือนก็ไม่มีผู้ใดปฏิบัติตาม เนื่องจากความรักและเคารพที่มีให้สมเด็จพระเจ้า เมื่อเป็นดังนั้น จึงตัดสินใจเสด็จย้ายที่ประทับถาวรไปที่ป็นัง และได้มีการบันทึกพระดำรัสกับพระธิดา หม่อมเจ้าพูนพิศมัย ดิศกุล เกี่ยวกับการตัดสินใจครั้งนี้ว่า

“พอยังมีลูกศิษย์และเพื่อนฝูงมากทั่ว พระราชอาณาจักร เขาไม่มาหาก็คือเป็นอกตัญญู ถ้ามาก็จะถูกหาว่าเป็นพวกเจ้า เราให้สุขเขาไม่ได้ก็อย่าให้ทุกข์เขาเลย ไปเสียให้พ้นดีกว่าเราก็ก๊สบาย เขาก็ก๊สบาย—”

จากพระดำรัสนี้ แสดงให้เห็นว่า สมเด็จพระเจ้า นอกจาก จะเป็นข้าราชการที่ทำความประโยชน์เพื่อชาติแล้ว ยังทรงเป็นข้าราชการที่มีคุณธรรมและจริยธรรมสูงส่ง ทรงไม่ปรารถนาจะนำความเดือดร้อนไปให้ผู้ใด เห็นแก่ประโยชน์ของผู้อื่นเหนือประโยชน์ส่วนตน เสียสละ และยึดมั่นในความถูกต้อง นอกจากนี้ สมเด็จพระเจ้า ยังทรงเป็นแบบอย่างในด้านความประหยัดอดออม ความขยันหมั่นเพียร และความรักในสถาบันพระมหากษัตริย์ โดยขณะที่ประทับอยู่ที่ป็นัง สมเด็จพระเจ้า ทรงวางแผนการใช้เงินอย่างประหยัดรอบคอบ เมื่อจำเป็นต้องจําหน่ายสิ่งของ ทรงดำรัสกับพระธิดาถึงของสองสิ่งที่ยอดรักขาคิดตัวไม่ให้ขาย ได้แก่ แหวนและเสมาพระราชทานรวมไปถึงของบุหรี่ยี่สิบชิ้นที่มีลายเซ็นของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ในเวลาว่าง ทรงหาความรู้หาความรู้มาอย่างเรียบง่ายจากการอ่านหนังสือและเขียนบันทึกความรู้ในแขนงวิชาต่าง ๆ จนต่อมาได้มีการรวบรวมและตีพิมพ์เผยแพร่ในนามหนังสือชุดศาสน์สมเด็จพระเจ้า ซึ่งมีความสำคัญอย่างมากต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ไทย

ในฐานะข้าราชการ นอกจากต้องปฏิบัติตามกฎ ระเบียบและข้อบังคับ เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพแล้ว ข้าราชการควรมีคุณธรรมและจริยธรรมในการทำงานและการใช้ชีวิต เพื่อสร้างประเพณีที่ดีและเป็นแบบอย่างแก่คนรุ่นหลัง ดังเช่น คุณธรรมและจริยธรรมที่ได้เรียนรู้จากพระชีวประวัติของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ

สิ่งที่ได้เรียนรู้จากการศึกษาดูงาน ณ วัดวรดิศ

1. การบรรยาย ประสบการณ์และแนวทางการประพฤติปฏิบัติตนสู่การเป็นข้าราชการที่ดีตามรอยพระยุคลบาท ปฏิบัติหน้าที่อย่างสัตย์ซื่อ ยึดถือคุณธรรม โดย ม.ล. ปนัดดา ดิศกุล ข้าราชการ คือ อาชีพที่รับใช้ประชาชน การเป็นข้าราชการที่ดีนั้นต้องรักษาความสม่ำเสมอในคุณงามความดี ความเพียร ความซื่อตรง ความเป็นสุภาพชน การปฏิบัติตนเพื่อให้ประชาชนเกิดความเชื่อมั่นต่อผู้เป็นข้าราชการ ซึ่งข้าราชการต้องยึดมั่นในสิ่งนี้ เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่น ศรัทธาจากสังคมและประชาชน โดยเฉพาะข้าราชการในสังกัดสำนักงาน สภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักในการบริหารประเทศ ต้องมีความรู้ ความรอบคอบ มีความแม่นยำ โดยยึดถือระเบียบแบบแผน ข้อกฎหมาย มาตรฐานทางสังคม ในการปฏิบัติหน้าที่สู่ความถูกต้องเหมาะสม เป็นระเบียบเรียบร้อย ปฏิบัติตนอยู่ในระเบียบวินัยอันดีงาม ดำรงรักษาเกียรติคุณและศักดิ์ศรีของการเป็นข้าราชการ โดยข้าราชการที่ดีตามรอยพระยุคลบาทนั้น ควรยึดหลักในการปฏิบัติตน ดังนี้ (1) การมีความรู้ ข้าราชการต้องมีความรู้ในหน้าที่ของตนเองความรู้ในหลักวิชาการ ปฏิบัติตนตามหลัก ธรรมมาภิบาล และมีความประพฤติที่เหมาะสม มีคุณธรรม จริยธรรม (2) การรับใช้ประชาชน โดยให้บริการที่ดี รวดเร็ว ปฏิบัติตนให้ส่งเสริมภาพลักษณ์หน่วยงาน และซื่อสัตย์ สุจริต (3) การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี แบ่งปัน โอบอ้อมอารี เคารพความเห็นของผู้อื่น และยอมรับความเห็นที่แตกต่าง และ (4) การมีจิตสาธารณะ คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม ให้ความเสมอภาคและโอกาส

2. การเยี่ยมชม พิพิธภัณฑ์และหอสมุดสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ วัดวรดิศ โดยมีนายไพโรจน์ อนุรัตน์ เป็นวิทยากรนำชม มีสาระสำคัญ ดังนี้ วัดวรดิศ เป็นที่ประทับของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ผู้ซึ่งถือได้ว่าเป็นพระบิดาแห่งประวัติศาสตร์ไทย ต่อมาได้ดัดแปลงเป็นพิพิธภัณฑ์และหอสมุดเพื่ออนุสรณ์แด่สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ซึ่งจากการได้เยี่ยมชมนั้นทำให้ทราบว่า พิพิธภัณฑ์และหอสมุดสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ วัดวรดิศ เป็นสถานที่ที่ทรงคุณค่าทางประวัติศาสตร์ ไม่ว่าจะเป็นประวัติความเป็นมาของชาติไทย หนังสือ ข้าวของเครื่องใช้ต่าง ๆ ที่เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญของประเทศไทย

สิ่งที่ได้เรียนรู้จากการศึกษาดูงาน ณ วังวรดิศ

1. ประเด็นสถาปัตยกรรม

พิพิธภัณฑวังวรดิศ สร้างขึ้นสมัยปลายรัชกาลที่ 5 ปี พ.ศ. ๒๔๕๔ สร้างแล้วเสร็จในรัชกาลที่ 6 โดยสร้างจากพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ของสมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ พระบรมชนนีพันปีหลวง และพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งตั้งอยู่บนที่ดินของเจ้าจอมมารดาชุ่ม พระมารดาของ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ซึ่งออกแบบโดยนายช่างชาวเยอรมันที่มีนามว่า Karl Doehring ลักษณะอาคาร เป็นสถาปัตยกรรมแบบตะวันตก สูง 2 ชั้น เป็นรูปตัวแอล หลังคาชั้นทรงจั่วหักมุมตอนปลาย หลังคามุงด้วย กระเบื้องดินเผาไม่เคลือบสี ขอบอาคารชั้นบนมีเสาอิงรูปครึ่งวงกลม 2 เสา คู่กัน ในส่วนของชั้นล่างขอบอาคาร โดยรอบจะเป็นปูนปั้นลายพระทวารและพระเกล็ด ภายในอาคารแต่ละห้องถูกตกแต่งแบบตะวันตกผสมผสาน แบบไทย และบางห้องตกแต่งแบบจีนเพื่อใช้เป็นห้องสำหรับชงชา นอกจากนี้ยังมีห้องเก็บพระอัฐิและพระบรม ราชสรีรางคารของในหลวงแต่ละรัชการ ยกเว้นพระบรมอัฐิของรัชกาลที่ ๓ ในส่วนของภายนอกอาคารมีการจัด สวนขนาดใหญ่ มีบ่อน้ำ และล้อมรอบด้วยอาคารพาณิชย์ ซึ่งปัจจุบันค่าเช่าจากอาคารดังกล่าวเป็นแหล่งรายได้ หลักที่สายสกุลใช้ในการบูรณะซ่อมแซมวังวรดิศ

2. ประเด็นประวัติศาสตร์

กรมพระยาดำรงราชานุภาพ เป็นพระราชโอรสในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 ประสูติแต่เจ้าจอมมารดาชุ่ม สนมเอกในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งพระองค์ทรงพระปรีชา สามารถทางด้านรัฐศาสตร์ ด้านการศึกษา ด้านประวัติศาสตร์ ด้านโบราณคดี อีกทั้งยังได้รับสมัญญานามว่าเป็น บิดาแห่งประวัติศาสตร์และโบราณคดีไทย ทรงสร้างคุณประโยชน์มากมายแก่แผ่นดินไทย ซึ่งพระองค์ทรงใช้ชีวิตอยู่ในวังวรดิศ และก้าวผ่านเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์มากมาย อาทิ เหตุการณ์ปฏิวัติเปลี่ยนแปลง การปกครองสมัย พ.ศ. 2475 ได้มีเหล่าทหารมาปิดล้อมบริเวณวังวรดิศ พร้อมทั้งทาการจดซื้อผู้ที่ผ่านเข้าออก วังวรดิศ สร้างความลำบากให้กับพระองค์เป็นอย่างมาก จากนั้นพระองค์ได้ทรงไปประทับอยู่ที่เกาะปันัง ประเทศมาเลเซีย ประมาณ พ.ศ. 2484 พระองค์เริ่มประชวรด้วยโรคพระหทัย ทำให้พระองค์ทรงเสด็จกลับยัง ประเทศไทย และทรงสิ้นพระชนม์เมื่อวันที่ 1 ธันวาคม พ.ศ. 2486 ณ วังวรดิศ

3. แนวทางการประพฤติปฏิบัติตนสู่การเป็นข้าราชการที่ดี

จากชีวประวัติของ หม่อมหลวงปนัดดา ดิศกุล ซึ่งมีฐานะเป็นเหลนของกรมพระยาดำรงราชานุภาพ ท่านเคยดำรงตำแหน่งเป็นผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่ สมาชิกวุฒิสภา เป็นอดีตรัฐมนตรีประจำสำนัก นายกรัฐมนตรี อดีตโฆษกกระทรวงมหาดไทยฝ่ายข้าราชการประจำที่ปรึกษาด้านความมั่นคง ท่านได้ให้แนวคิด ของการเป็นข้าราชการที่ดี คือ ให้ยึดถือประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน อีกทั้งยังนำเอา พระราชดำรัสของในหลวงรัชกาลที่ 9 มาเป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน นั่นก็คือ “รู้ รัก สามัคคี” และ “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ซึ่งรู้ในที่นี้ หมายถึง ความรอบรู้ รัก หมายถึง ความรักในเรื่อนั้น ๆ ที่สนใจ สามัคคี หมายถึง ต้องมี ความสามัคคีปรองดองในการทำงานร่วมกัน จากนั้น ก็จะเกิดความเข้าใจ หมายถึง การเข้าใจปัญหาต่าง ๆ พอเข้าใจ ก็จะไปสู่การเข้าถึง หมายถึงการเข้าถึงประชาชนในพื้นที่ อันนำไปสู่การพัฒนาให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้ ประเทศเกิดความเจริญรุ่งเรือง ประชาชนอยู่ดีมีสุข

สิ่งที่ได้เรียนรู้จากการศึกษาดูงาน ณ วังวรดิศ

วังวรดิศ เดิมเป็นพระตำหนักของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ บิดาแห่งประวัติศาสตร์และโบราณคดีไทย ภายในวังแสดงให้เห็นการดำเนินชีวิตของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ โดยภายในวังประกอบด้วยห้องต่างๆ อาทิ ห้อง Study ห้องเสวย ห้องเงิน ห้องพระบรรทม ห้องทรงพระอักษรและห้องพระที่ประดิษฐานพระบรมอัฐิของรัชกาลที่ 1 รัชกาลที่ 2 รัชกาลที่ 4 และรัชกาลที่ 5 และของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ปัจจุบัน วังนี้อยู่ในความดูแลของ ม.ล. ปันดดา ดิศกุล ซึ่งเป็นหลานของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ

ครอบครัวของ ม.ล. ปันดดา ดิศกุล ถือเป็นครอบครัวข้าราชการที่สำคัญครอบครัวหนึ่ง เนื่องจากสมาชิกในครอบครัวส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับราชการมาตั้งแต่อดีต มีความผูกพันกับเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ที่สำคัญต่าง ๆ อาทิ การเปลี่ยนแปลงการปกครองประเทศจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ สู่ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขภายใต้รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2475

อย่างไรก็ดี ครอบครัวดิสกุล ก็ยังคงทำหน้าที่ของตนในการปฏิบัติราชการจากรุ่นสู่รุ่นตั้งแต่อดีต โดยมีหลักคำสอนที่ครอบครัวสอนสมาชิก ทุกคนเสมอ คือ ให้ความสำคัญกับคุณธรรม จริยธรรม และความเป็นสุภาพชน ประกอบกับต้องปฏิบัติตน ด้วยความอ่อนน้อมถ่อมตน ซึ่งเป็นหัวใจหลักสำคัญในการนำมาประยุกต์ใช้ในการดำรงตน และการทำงาน ม.ล. ปันดดา จึงได้นำแนวคิดดังกล่าวมาปรับใช้ตั้งแต่เริ่มปฏิบัติงานจนถึงระดับสูงสุดของการทำงาน โดยทำงานอย่างมุ่งมั่น เสียสละ และเป็นต้นแบบให้แก่เพื่อนพ้องร่วมองค์กรราชการ เมื่อ ม.ล. ปันดดา ได้รับโอกาสไปปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่ต่าง ๆ ก็ไม่ลืมที่จะเรียนรู้และเข้าใจสภาพปัญหาพื้นที่ประชาชนในพื้นที่ และผูกมิตรกับเพื่อนร่วมงานในหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องด้วย ทำให้เกิดการประสาน ประสานการดำเนินงานมาโดยตลอด เรียนรู้ข้อผิดพลาดและแนวทาง การแก้ไขปัญหา เพื่อให้การดำเนินงานของตนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และเพื่อให้ประชาชนในพื้นที่ปกครองมีความเป็นอยู่ที่ดี รวมถึงการทำงานร่วมมือกันของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ด้วย ส่งผลให้ ม.ล. ปันดดา ได้รับรางวัลพระราชทานต่างๆ มากมาย ได้รับเกียรติให้เป็นข้าราชการตัวอย่างที่ดี จนเกิดเป็นข้าราชการต้นแบบ ที่มีความสุภาพทั้งด้านวาจา ด้านการวางตน รวมถึงด้านการแต่งกายด้วย

ดังนั้น จากการศึกษาดูงาน ณ วังวรดิศ ทำให้ข้าพเจ้าได้เรียนรู้ 2 ประการที่สำคัญ ดังนี้ ประการแรก ทราบถึงความเป็นมาของวังวรดิศแห่งนี้ที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์เป็นอย่างมาก ซึ่งเรียนรู้ผ่านการเข้าชมวัง โดยมีวิทยากรแนะนำความเป็นมาที่สำคัญภายในบริเวณวังตลอดจนเกิดความเข้าใจและระลึกถึงเหตุการณ์ในอดีตที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับวังและเจ้าของวังนี้ และประการที่สอง ทราบถึงแนวทางการดำรงตนของข้าราชการต้นแบบ อย่าง ม.ล. ปันดดา ดิศกุล ว่าข้าราชการที่ดีในบริบทของท่านฯ คือ ความจงรักภักดี ความซื่อสัตย์สุจริต และความเป็นสุภาพชน อุทิศตนในการทำงานอย่างมุ่งมั่น และเสียสละ รวมถึงเป็นแบบอย่างในด้านการวางตนที่เหมาะสมด้วย

กองยุทธศาสตร์และประสานการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขัน

สิ่งที่ได้เรียนรู้จากการศึกษาดูงาน ณ วังวรดิศ

เมื่อวันที่ 10 มกราคม 2567 กระผมและกลุ่มข้าราชการใหม่ (Future Team รุ่นที่ 11) ได้ไปศึกษาดูงาน ณ วังวรดิศ กรุงเทพฯ ตามกิจกรรมการพัฒนาสมรรถนะและองค์ความรู้เชิงสร้างสรรค์ของบุคลากรด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริต : การอบรมเชิงปฏิบัติการหลักสูตรข้าราชการที่ดีและหลักสูตรด้านทุจริต สศช. (STRONG NESDC) ประจำปีงบประมาณ 2567 โดยมีหม่อมหลวงปนัดดา ดิศกุล สมาชิกวุฒิสภาและประธานพิพิธภัณฑ์และหอสมุดสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพเป็นผู้บรรยายประวัติศาสตร์ความเป็นมาของวังวรดิศ จากเดิมเป็นวังที่ประทับของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพในสมัยคาบเกี่ยวระหว่างรัชกาลที่ 5 และรัชกาลที่ 6 ต่อมาได้ดัดแปลงวังที่ประทับให้เป็นพิพิธภัณฑ์และหอสมุด เพื่อเป็นอนุสรณ์แด่สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ โดยไม่ได้ ส่งมอบให้กรมศิลปากรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาเข้ามาดูแลบริหารจัดการ แต่ใช้ทรัพย์สินของครอบครัว ในการบริหารจัดการบูรณะสถานที่ทางประวัติศาสตร์และหม่อมหลวงปนัดดาฯ ยังให้ความรู้เกี่ยวกับการครองตนเป็นข้าราชการที่ดี ผ่านการเล่าประสบการณ์ทำงานในสมัยที่ท่านยังคงทำงานเป็นข้าราชการการเมือง ที่สำนักนายกรัฐมนตรี และสมัยที่ท่านยังคงดำรงตำแหน่งเป็นผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่ สะท้อนให้เห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถและมีความมุ่งมั่นในการทำงาน เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับข้าราชการรุ่นใหม่ได้เอาเป็นเยี่ยงอย่าง โดยท่านยังได้ให้ข้อคิดสอนใจในการทำงานว่า “สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ถือเป็นส่วนราชการเกียรตินิยมที่มีบทบาทสำคัญต่อการบริหารราชการแผ่นดินของหน่วยงานภาครัฐ เนื่องจากเป็นผู้กำหนดกรอบทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศให้สอดคล้อง กับยุทธศาสตร์ชาติและสภาพเศรษฐกิจและสังคมทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ ดังนั้น ผู้ที่มาเข้ารับราชการในสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ จึงต้องเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและ มีความเป็นมืออาชีพในการวิเคราะห์ข้อมูลและสถานการณ์ที่เกิดขึ้นเพื่อเป็นฐานข้อมูลในการบริหารประเทศ ข้าราชการทุกคนจึงถือเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวมและประเทศชาติ โดยข้าราชการมิใช่อภิสิทธิ์ชน

หากแต่จะต้องบำเพ็ญตนให้เป็นแบบอย่างของคนดีแก่สังคม และยึดมั่นดำรงตนด้วยความซื่อสัตย์สุจริตและ มีความรับผิดชอบในการทำหน้าที่จึงใช้สติปัญญากำกับความคิดและการกระทำ ยึดหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี เพื่อนำไปสู่การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน” ซึ่งเป็นองค์ความรู้และข้อคิดสอนใจที่กระผมจะน้อมรับไว้และนำไปปฏิบัติในการทำงาน เพื่อให้เป็นข้าราชการที่ดียิ่งขึ้น

สิ่งที่ได้เรียนรู้จากการศึกษาดูงาน ณ วังวรดิศ

ข้าราชการถือเป็นกลไกสำคัญในการบริหารราชการแผ่นดินตั้งอดีตจนถึงปัจจุบัน และยังคงมีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศในอนาคต ดังนั้นข้าราชการที่ได้รับการบรรจุใหม่จึงจำเป็นต้องพัฒนาศักยภาพเพื่อให้พร้อมการเปลี่ยนแปลง พร้อมกับการพัฒนาศักยภาพ ฐานความรู้ และอีกเรื่องหนึ่งที่สำคัญในการทำงานก็คือ การเป็นข้าราชการที่ดีควบคู่กับการสร้างจริยธรรมที่ดีของข้าราชการไปพร้อม ๆ กัน ซึ่งเป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการตามที่ ก.พ. กำหนด ในเรื่องของให้มีการฝึกอบรมสัมมนาร่วมกัน ในหลักสูตร การเป็นข้าราชการที่ดี ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาข้าราชการ ซึ่งทาง สสช. ก็ได้ให้ความสำคัญกับเรื่องดังกล่าวจนเกิดโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการหลักสูตรข้าราชการที่ดีและหลักสูตรด้านทุจริต สสช. (STRONG NESDC) จึงได้เข้าศึกษาดูงาน ณ พิพิธภัณฑ์และหอสมุดเสด็จฯ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ วังวรดิศ เมื่อวันที่ 10 มกราคม 2567 ที่ผ่านมา

จากการศึกษาดูงาน ณ วังวรดิศ และได้เข้าเยี่ยมชมวังภายในห้องต่าง ๆ พร้อมทั้งเข้าฟังการบรรยาย เรื่อง ประสบการณ์และแนวทางการประพฤติปฏิบัติตนสู่การเป็นข้าราชการที่ดีตามรอยพระยุคลบาท ปฏิบัติหน้าที่อย่างสัตย์ซื่อ ยึดถือคุณธรรม โดย หม่อมหลวง ปนัดดา ดิศกุล ซึ่งท่านเป็นทายาทชั้นเหลนในสมเด็จพระเจ้า กรมพระยาดำรงราชานุภาพ รวมทั้งเป็นประธานพิพิธภัณฑ์และหอสมุดสมเด็จพระเจ้า กรมพระยาดำรงราชานุภาพ และเป็นเจ้าของวังวรดิศ นั้น ดิฉันได้เรียนรู้เกี่ยวประวัติความเป็นมาและบุคคลสำคัญของวังวรดิศ อีกทั้งได้รับมุมมองในการทำงานในฐานะข้าราชการจากหม่อมหลวง ปนัดดาฯ ที่จะต้องทำงานเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว ตั้งอยู่บนพื้นฐานของคุณธรรมและจริยธรรมในการดำเนินชีวิตและการทำงาน รวมทั้งยึดหลักความพอเพียง อยู่อย่างมัธยัสถ์ ตั้งอยู่ในความไม่ประมาทและประหยัดเป็นสำคัญ โดยจะเห็นได้จากการบริหารจัดการและดูแลวังวรดิศแม้วังจะมีอายุเกือบร้อยปีแล้วแต่ก็สามารถยังคงรักษาสภาพเดิมของวังไว้เป็นอย่างดี โดยบำรุงซ่อมแซมกันไปตามเวลา นอกจากนี้ การเข้าไปเยี่ยมชมภายในวัง ส่วนของห้องที่สำคัญอีกห้องหนึ่งของวังก็คือ ห้องพระหรือห้องพระบรมอัฐิ ประดิษฐานพระบรมอัฐิของรัชกาลที่ 1 รัชกาลที่ 2 รัชกาลที่ 4 และรัชกาลที่ 5 และของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ซึ่งเป็นห้องสะท้อนให้ดิฉันตระหนักรู้ได้ว่า ควรจะดำรงตนให้อยู่ในแนวทางที่ตรงตาม เพื่อว่า เมื่อถึงเวลาจากโลกนี้ไป จะได้เหลือละทิ้งไว้ซึ่งความดีนั้น อันเป็นประโยชน์แก่คนเบื้องหลัง ให้คนที่อยู่เบื้องหลังได้จดจำถึงคุณงามความดีและเป็นบุคคลที่น่าเคารพยกย่อง นอกจากนี้ ฟังระลึกไว้เสมอว่า ข้าราชการ คือ คนที่ทำงานเพื่อประชาชาติและประชาชน ดังนั้น การวางตัวและรักษาเกียรติของข้าราชการจึงเป็นเรื่องสำคัญยิ่งและยึดเป็นหลักในการดำเนินชีวิตและการทำงานต่อไป

กิจกรรมในครั้งนี้ถือเป็นการศึกษาดูงานที่มีประโยชน์เป็นอย่างมาก สามารถนำแนวคิดที่ได้ฟังจากการบรรยายและเยี่ยมชม ณ วังวรดิศ ไปปรับใช้เพื่อเป็นประโยชน์ต่อตนเองและองค์กร เป็นข้าราชการที่มีคุณธรรมและจริยธรรมในการปฏิบัติหน้าที่ในอนาคต

สิ่งที่ได้เรียนรู้จากการศึกษาดูงาน ณ วังวรดิศ

1. ได้ทราบประวัติความเป็นมาของวังวรดิศ ซึ่งที่ดินของวังวรดิศเดิมเป็นของเจ้าจอมมารดาชุ่ม เจ้าจอมมารดาของสมเด็จพระเจ้า กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ซึ่งต่อมา พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ได้พระราชทานที่ดินรอบวังเพิ่มขึ้นอีกเป็นรางวัลที่ สมเด็จพระเจ้า กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ได้ทรงจัดการปกครองแบบมณฑลเทศาภิบาล
2. ได้ทราบประวัติของสมเด็จพระเจ้า กรมพระยาดำรงราชานุภาพ รวมทั้งได้ซึมซับและน้อมรำลึกถึงพระคุณของสมเด็จพระเจ้า กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ผ่านเรื่องราวที่เล่าในพิพิธภัณฑ์ ว่าท่านได้ทรงบำเพ็ญประโยชน์แก่ประเทศชาติไว้มากมาย รวมทั้งการเปิดวังวรดิศ หรือบ้านของท่านให้เป็นพิพิธภัณฑ์
3. ได้ทราบที่มาที่ไปของแต่ละห้อง วัฒนธรรม การติดต่อเจรจากับชาวต่างชาติ หรือเหตุผลของการกำหนดทิศทางการวางห้อง ซึ่งแต่ละห้องนั้นจะจัดแสดงสิ่งของเครื่องใช้ส่วนพระองค์ที่ทรงคุณค่า การจัดวางตกแต่งในรูปแบบสมัยนั้น ทำให้เข้าถึงกลิ่นไอของศิลปะในสมัยก่อน รวมทั้งได้เยี่ยมชมห้องรับแขกที่มีรูปแบบสถาปัตยกรรมเป็นแบบยุโรป สำหรับต้อนรับแขกชาวยุโรป รวมทั้งมีการจัดแบ่งโซนของรูปที่แบ่งศาสนา เพื่อเป็นการแสดงให้เห็นถึงการยอมรับการนับถือทุกศาสนา และห้องรับแขกจีน ซึ่งทรงประดับด้วยเครื่องใช้ที่เป็นแบบจีน โคมไฟจีน เพื่อให้ชาวจีนผู้มาเยือนรับรู้และรู้สึกได้ถึงกลิ่นไอของประเทศจีน และให้ความรู้สึกเปรียบเสมือนอยู่บ้านตนเอง แสดงให้เห็นถึงรายละเอียดในการออกแบบหรือวางแผนในการจัดห้อง
4. ได้ทราบประวัติของ พล.ต.ม.ร.ว.สังขติศ ดิศกุล บิดาของ ม.ล.ปนัดดา ดิศกุล เจ้าของวังวรดิศแห่งนี้ ในปัจจุบัน ว่าในอดีตท่านได้ทำประโยชน์เพื่อประเทศชาตินานัปการ รวมทั้งเรื่องราวในชีวิตของท่าน ผ่านการเล่าของ ม.ล.ปนัดดา ดิศกุล
5. ได้ทราบประวัติของม.ล.ปนัดดา ดิศกุล อดีตผู้ว่าราชการจังหวัดปทุมธานี และและประธานพิพิธภัณฑ์และหอสมุดสมเด็จพระเจ้า กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ซึ่งท่านเป็นทายาทชั้นหลานในสมเด็จพระเจ้า กรมพระยาดำรงราชานุภาพ และเป็นเจ้าของวังวรดิศแห่งนี้ในปัจจุบัน ซึ่งท่านเป็นอดีตสมาชิกวุฒิสภา อดีตรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ อดีตรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ในรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา อดีตปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี และอดีตรองปลัดกระทรวงมหาดไทย นอกจากนี้ ยังเป็นอดีตผู้ว่าราชการจังหวัดสมุทรสาคร รองผู้ว่าราชการจังหวัดปทุมธานี รองผู้ว่าราชการจังหวัดบุรีรัมย์ ผู้ว่าราชการจังหวัดนครปฐม ผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งล้วนแล้วแต่ทำคุณประโยชน์แก่ประเทศชาติ ทั้งนี้ ยังได้รับฟังเหตุการณ์ ณ ช่วงที่ท่านได้ดำรงตำแหน่ง และทรงช่วยเหลือประชาชนมากมาย
6. ท่านได้ทรงถ่ายทอดเรื่องราวการเป็นข้าราชการตัวอย่างที่ดี ว่าควรประพฤติปฏิบัติตนอย่างไร เพื่อแสดงให้เห็นถึงเกียรติและภาพลักษณ์ที่ดีของข้าราชการ รวมทั้ง ยังให้แง่คิดที่ดีในการปฏิบัติงานเพื่อประโยชน์ของประเทศชาติ และสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติราชการให้กับข้าราชการการของสภาพพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ทำให้เกิดความรู้สึกที่ดีในการปฏิบัติราชการที่ดีต่อไป

กองยุทธศาสตร์การพัฒนาความเสมอภาคและความเท่าเทียมทางสังคม (กสท.)

สิ่งที่ได้เรียนรู้จากการศึกษาดูงาน ณ วังวรดิศ

หม่อมหลวงปนัดดา ดิศกุล สมาชิกวุฒิสภาไทย ชุดที่ 12 อดีตรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี อดีตผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่ และนครปฐม และดำรงตำแหน่งทางราชการอื่น ๆ อีกมากมาย ซึ่งถือเป็นข้าราชการที่ทำงานรับใช้ประชาชนอย่างยาวนานให้เกียรติเป็นวิทยากรบรรยายในหัวข้อ “ประสบการณ์และแนวทางการประพฤติปฏิบัติตนสู่การเป็นข้าราชการที่ดีตามรอยพระยุคลบาท” โดยเริ่มจากการอธิบายถึงความสำคัญของหน่วยงานสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ที่เป็นหน่วยงานในสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี ซึ่งถือเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาประเทศและถือเป็นหน่วยงานที่มีเกียรติและมีบทบาทสำคัญต่อการบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาล เกี่ยวกับการกำหนดกรอบทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ และสภาพการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคมทั้งของประเทศและประชาคมโลก ดังนั้น ดังนั้น ข้าราชการใหม่จึงต้องเข้าใจ เข้าถึง พัฒนา มีความรอบรู้ มีความสามารถ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบริหารราชการแผ่นดิน การคิดวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบ ทำให้ผู้ศึกษาดูงานรู้สึกภูมิใจ มีแรงบันดาลใจ และมีกำลังใจในการทำงานรับราชการ และมีความตั้งใจที่จะปฏิบัติตนเป็นข้าราชการที่ดีตามคำบรรยายของวิทยากร

ต่อมา เนื่องจากหม่อมหลวงปนัดดา ดิศกุล เป็นหลานของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ทำให้ผู้ศึกษาดูงานได้รับความรู้เกี่ยวกับประวัติของวังวรดิศ และกรมพระยาดำรงราชานุภาพ โดยเฉพาะช่วงเหตุการณ์สำคัญอย่างช่วงหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 ที่ประชาชนจำนวนไม่น้อยรู้สึกท้อใจกรมพระยาดำรงราชานุภาพจึงเดินทางเข้าพบ ณ วังวรดิศ ทั้งที่เป็นเรื่องที่ยากลำบาก เนื่องจากรัฐบาลสมัยนั้น ได้มีการตั้งหน่วยงานพิเศษที่ชื่อว่า secret police ขึ้นมาตรวจสอบประชาชน หากมีการต่อต้านต่อรัฐบาลสมัยนั้น โดยประชาชนที่เข้าพบจะต้องถูกจดชื่อเพื่อรายงานต่อรัฐบาล ณ บริเวณทางเข้าวังถนนหลานหลวง จากนั้นกรมพระยาดำรงราชานุภาพจึงมีคำสั่งไม่ให้เข้าเฝ้า แต่ประชาชนที่จงรักภักดียังพยายามเข้าพบด้วยความหวังใญ่ ภายหลังจากนั้นกรมพระยาดำรงราชานุภาพจึงตัดสินใจเสด็จประทับยังเมืองปิ่น (ขณะนั้นอยู่ภายใต้การปกครองของอังกฤษ) ซึ่งระหว่างอยู่ปิ่นได้มีเรื่องน่าประทับใจหลาย ๆ เรื่อง เช่น ร้านหนังสือร้านโปรดของพระองค์ ซึ่งเรื่องเล่าทั้งหมดนี้เป็นเรื่องที่หาฟังไม่ได้จากแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ

กิจกรรมสุดท้ายคือการเยี่ยมชมวังวรดิศทั่วทุกมุมของวัง และรับฟังบรรยายประวัติของห้องต่าง ๆ แต่ห้องที่ผู้ศึกษาดูงานประทับใจคือ ห้อง Study ที่มีหนังสือน่าสนใจหลากหลายเล่ม ซึ่งสะท้อนว่าพระองค์ทรงสนใจศึกษาทั้งการพัฒนาทางเศรษฐกิจและการเมือง ทั้งภายในประเทศ และโดยเฉพาะในต่างประเทศ เนื่องจากมีหนังสือหลากหลายภาษาอยู่ในห้องนั้น เช่น ภาษาเยอรมัน และภาษาฝรั่งเศส ส่วนอีกห้องที่ประทับใจคือห้องจีนที่มีโต๊ะมุขชุดใหญ่ที่สั่งซื้อจากประเทศจีน พร้อมทั้งตุ๊กตาฮกลกซิว ซึ่งเป็นของหายากในปัจจุบันเพราะมีเพียง 5 ชุดเท่านั้น อีกทั้งห้องจีนยังตกแต่งสไตล์จีน มีชุดน้ำชาเล็ก ๆ ที่เหมาะกับการต้อนรับแขกจากประเทศจีน และมีโคมไฟแบบจีนที่ติดตั้งมาตั้งแต่การก่อสร้างอาคารซึ่งแสดงถึงความพร้อมในการเชื่อมความสัมพันธ์ทางการค้ากับจีนในยุคสมัยนั้น

สิ่งที่ได้เรียนรู้จากการศึกษาดูงาน ณ วังวรดิศ

เมื่อวันที่ 10 มกราคม 2567 กลุ่มข้าราชการใหม่ (Future Team 11) ของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้เดินทางมาศึกษาเรียนรู้ ณ พิพิธภัณฑ์วังวรดิศ โดยได้รับเกียรติจากหม่อมหลวงปนัดดา ดิศกุล มาบรรยายถึงประสบการณ์และแนวทางการประพฤติปฏิบัติตนตามรอยพระยุคลบาท รวมถึง การเข้าชมพิพิธภัณฑ์และหอสมุดสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ หม่อมหลวงปนัดดา ดิศกุล ได้เล่าถึงที่มาของการเปิดเป็นพิพิธภัณฑ์ว่า ม.ร.ว. สังขสิทธิ์ ดิศกุล ได้รับพระราชทานพระเมตตามากจากสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี (สมเด็จย่า) เมื่อครั้งดำรงตำแหน่งเป็นเอกอัครราชทูต ณ กรุงเบิร์น ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ โดยสมเด็จพระเจ้ายาทรงแนะนำให้เปิดเป็นพิพิธภัณฑ์เพื่อที่จะรำลึกถึงพระคุณของสมเด็จย่า กรมพระยาดำรงราชานุภาพ

การบรรยายเรื่องประสบการณ์และแนวทางการประพฤติปฏิบัติตนสู่การเป็นข้าราชการที่ดีตามรอยพระยุคลบาท ปฏิบัติหน้าที่อย่างสัตย์ซื่อ ยึดถือคุณธรรม โดย ม.ล. ปนัดดา ดิศกุล ได้กล่าวถึงประวัติความเป็นมา มีความสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณในสถาบันพระมหากษัตริย์ไทยตั้งแต่ในอดีต ซึ่งวิทยากรได้เล่าถึงประวัติศาสตร์ความเป็นมาในสมัยในหลวง รัชกาลที่ 5 ตั้งแต่การก่อสร้างพระบรมรูปทรงม้า และการก่อสร้างจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มาจนถึงภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสังคมไทย นอกจากนี้ ม.ล. ปนัดดา ดิศกุล ได้มีการน้อมนำพระราชดำรัสและ พระบรมราโชวาทสู่การเป็นข้าราชการที่ดี โดยได้ยกพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร (ในหลวง รัชกาลที่ 9) “รู้จักสามัคคี เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ซึ่งจะเป็ต้นเหตุให้เกิดผลลัพธ์ตามแนวทางที่ว่า เพราะ “รู้” จึง “เข้าใจ” เพราะ “รัก” จึง “เข้าถึง” เพราะ “สามัคคี” จึง “พัฒนา” ซึ่งการเข้าใจ หมายถึง ความแตกต่างกันของแต่ละพื้นที่ การเข้าถึง คือ การให้ ความรักความเข้าใจ ความเอาใจใส่ และการเข้าใจถึงปัญหา การพัฒนา คือ การเข้ามามีส่วนร่วม ร่วมแรง ร่วมใจกัน ตระหนักร่วมกันเพื่อให้เห็นคุณค่าและความสำคัญ ซึ่งเป็นหัวใจแห่งการดำรงชีวิตที่ยั่งยืน

ในช่วงท้ายของการบรรยาย คณะผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้เข้าชมภายในพิพิธภัณฑ์ ซึ่งแสดงถึงการดำเนินชีวิตของสมเด็จย่า กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ภายในที่พักของพระองค์ การจัดวางข้าวของเครื่องใช้ที่ยังคงสภาพเดิมสมัยที่พระองค์ยังมีพระชนม์ชีพ รวมถึงการได้ทราบถึงความเป็นมาและความน่าสนใจของห้องต่าง ๆ ภายในวัง เช่น ห้องเสวย ห้อง Study ห้องเงิน ห้องพระบรรทม ห้องทรงพระอักษร และห้องพระหรือห้อง พระบรมอัฐิซึ่งประดิษฐานพระบรมอัฐิของรัชกาลที่ 1 รัชกาลที่ 2 รัชกาลที่ 4 และรัชกาลที่ 5 และพระอัฐิ ของสมเด็จย่า กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ที่ยังคงได้รับการอนุรักษ์รักษาเป็นอย่างดี

สิ่งที่ได้เรียนรู้จากการศึกษาดูงาน ณ วังวรดิศ

- **ม.ล. ปณิดา ดิสกุล** ได้ถ่ายทอดประสบการณ์ผ่านการบอกเล่าว่า ข้าราชการใหม่ที่เข้ามารับราชการ ณ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่ง (สศช.) จะต้องมีความรอบรู้ มีความสามารถ และ: ซื่อสัตย์ซื่อตรงต่อการปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มกำลังความสามารถ นอกจากนี้ ต้องมีการวิเคราะห์ข้อมูลอย่างละเอียดรอบคอบด้วยความเป็นมืออาชีพ เนื่องจากบริบทของ สศช. มีหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผนงานให้ก่อเกิดประโยชน์สูงสุดต่อประเทศ
- **ม.ล. ปณิดา ดิสกุล** น้อมนำคำหลักสอนตามแนวทางพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร แก่ข้าราชการใหม่โดยให้ยึดหลัก เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา พร้อมให้อิโหวาทเพื่อประยุกต์ใช้หลักคำสอนต่อการปฏิบัติหน้าที่ให้เกิดผลสัมฤทธิ์แก่ประชาชน ดังนี้
 1. **เข้าใจ** เราต้องหมั่นศึกษาหาความรู้ รวบรวมวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อให้ทราบถึงเหตุและปัญหา **รู้**
 2. **เข้าถึง** เราต้องทุ่มเทแรงกายและแรงใจ เพื่อแก้ไขปัญหาของประชาชนและประเทศชาติ **รัก**
 3. **พัฒนา** เราต้องเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาแก่สังคมอย่างยั่งยืน **สามัคคี**
- **ข้อสังเกต ณ พิพิธภัณฑ์ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ วังวรดิศ** ภายในมีการจัดสรรแบ่งส่วนห้องตามลักษณะการใช้งานอย่างเห็นได้ชัด โดยสถาปัตยกรรมส่วนใหญ่เป็นรูปแบบที่ผสมผสานวัฒนธรรมของชาวต่างชาติหลายสัญชาติไว้ด้วยกัน รวมถึงการผสมผสานด้านศาสนา เพื่อแสดงให้เห็นถึงความเคารพต่อศาสนาอื่นของผู้ที่มาเข้าพบหรือประชุมอย่างเท่าเทียม นอกจากนี้ ยังจัดบรรยากาศของแต่ละห้องเพื่อรับแขกต่างชาติอย่างเป็นกันเอง อาทิเช่น ห้องรับแขกเพื่อตี๋มชาตามธรรมเนียมของชาวจีน ห้องรับประทานอาหารตามธรรมเนียมชาวตะวันตก โดยมีจุดประสงค์เพื่อการติดต่อหรือประชุมกับชาวต่างชาติและข้าราชการไทย เพื่อที่จะสร้างคุณประโยชน์ต่อประเทศชาติต่อไป